MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLÍTICA

Preu: 30 cèntims - Corts Catalanes, 589 - Tel. 11430 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Any VI. Núm. 269 - Barcelona, dijous, 29 de març 1934

Una frase de Balzac que no ha perdut pas actualitat:

«El assassinats de camí ral em semblen obres de caritat, comparats a certes operacions financeres.»

LA SETMANA POLÍTICA

La formació de Catalunya autònoma

La passada setmana el Parlament català suspenia les seves sessions durant una mesada per tal de donar temps a l'elaboració de les noves lleis que s'han d'aprovar en la pròxima etapa. Un balanç de la seva actuació en aquest temps ens donaria tema per a una llarga crítica en la qual, al costat de severitats, és just que fem remarcar una cosa als nostres ulls indispensable. Que Catalunya, amb règim autonòmic, s'ha sabut donar unes lleis i que aquestes lleis han imposat ja des d'ara una nova concepció cívica al país. Malgrat les intemperàncies de certs sectors del país, Catalunya, amb la Generalitat i el Parlament, reprèn una vida somorta de molts segles i la ciutadania té la grata impressió de trobar-se a cobert de les arbitrarietats que havien estat norma en temps funestos. Ni l'anarquisme conservador ni l'anarquisme roig convenen al nostre poble, poble llatí i mediterrani, on la reacció ciutadana per l'ordre és un producte de la mesura i el seny. Triomfa la tesi, tan nostra que no podem deixar d'esmentar-la, que no és sota el signe de la revolta que el país trobarà el benestar, sinó sota la llei. Per això resulta grotesc que els que han abandonat el nostre Parlament per satisfer, jatsia d'una manera illusòria, les baixes passions d'un anarquisme conservador, adoptin l'aire mofeta davant aquesta integració lenta del nostre país a la llei. No és, però, estranya aquesta actitud pels que coneixem la tradició del grup dretista català. Al fons, amb l'excusa d'unes exigències electorals, com a protesta d'un exercici normal del poder, d'allò que ells protesten és contra una política, contra una política d'ordre i d'arbitratge sense la qual el dinamisme de la nació està a la mercè dels més rondinaires. Perquè resulta paradoxal que mentre ací es protesti d'una política que no és perfecta — com no és perfecta la política en lloc — es trobi tant plaer a la política de passadissos i d'avant-cambra que el senyor Cambó, ajudat pel diletantisme del senyor Gil Robles i els seus amics, està portant a cap a Madrid. Es just de remarcar aquest joc perillós perquè sembla talment que el senyor Cambó tingui el vici de caure-hi a la primera avinentesa. A Madrid, amb un govern manejable i amb una Cambra els components de la qual, en la seva majoria, tenen l'única illusió que el preu del blat pugi, el senyor Cambó es pot lliurar al mateix joc a què es lliura a Barcelona, amb les diferències que comporten uns factors diversos. Car així es va a la destrucció d'uns principis d'autoritat, al descrèdit d'unes institucions, com a Madrid es manté el govern en una interinitat forçosa, com si es preveiés la reacció del carrer en contra d'una combinació endèmica. I si examinem a fons els mètodes del senyor Cambó ens cal concloure — amb tota franquesa — que el creiem incapaç d'enrolar-se en totes les paròdies feixistes totalitàries de què és tan agradat Gil Robles. Més aviat és fruit d'aquesta intel·ligència una mica perversa que el senyor Cambó i algun seu lloctinent escadusser estimen interessant. Quan se'ns demostri que el nacionalisme ridícul d'Acción Popular pot conviure amb l'internacionalisme capitalista de Cambó, començarem a veure quina política serà possible a Espanya sota la creu de Santiago.

Oi més, aquesta actitud ha de desplaure al poble català quan aquests dies assistim a un fet d'importància remarcable: la liquidació del mite proletari de la F. A. I. No cal recordar per quins camins el proletariat català havia estat dut a la desesperació i a la violència. Per la doble raó d'ésser proletariat i d'ésser català els governs de Madrid havien acumulat a Catalunya totes les indignitats més monstruoses, fent possible, encara, la barreja en un ambient anarquista de molts homes que en un règim de llibertat haurien estat aptes per encaminar l'obrerisme pels únics camins viables.

Ha costat molt incorporar l'obrerisme a la vida sentimental de Catalunya i ha costat sobretot perquè ha calgut desfer aquesta mística anarquista i antinacional que era el credo de la major part dels nostres obrers. Les vagues recents són alliçonadores. Alliçonadores per a tothom. Només la convivència, garantida pel poder executiu, permet la prosperitat de la nació. El que cal ara és no perdre de vista el problema de delinqüència, simple problema de delinqüència de proporcions vastíssimes, en què s'ha convertit l'anarquisme. Contra d'ell el govern té el deure de defensar-se, per patriotisme i per ciutadania, i ningú no li ha de dir res si posa en joc els mitjans excepcionals que reclama la perfecta organització dels delinqüents. Cal que, una vegada per sempre, desapareguin els mètodes asiàtics de la nostra vida social.

I aquestes exigències ciutadanes, la Generalitat les deu realitzar aviat ara que l'excusa de la precarietat econòmica ja no es podrà esgrimir. En data del primer d'abril, a Catalunya entraran en vigència les valoracions de la contribució territorial que és fixada en 43 milions de pessetes. La Generalitat, doncs, entra en possessió d'una de les assignacions més considerables que l'Estatut ens reconeix per atendre els serveis traspassats. No cal remarcar quina responsabilitat nova no contreu Catalunya i com és necessari que el govern de la Generalitat sàpiga utilitzar aquests nous mitjans per arrelar el patriotisme dels catalans amb una administració justa i encertada. Si necessitem aquesta administració assenyada de cara al nostre poble, la necessitem encara més per esvair tota mena de recels per a les negociacions de l'esdevenidor. Car és bo de saber que l'èxit final d'aquests traspassos ha costat la feina àrdua, diplomàtica i lleial de polítics i funcionaris. Però sobretot dos homes poden justament gloriar-se d'haver reeixit: Nicolau d'Olwer, president de la Comissió Mixta i Martí Esteve, conseller de Finances de la Generalitat. La veritable obra d'art de convertir uns enemics en simpatitzants, un clima contrari en benigne, heus ací la feina intel·ligent, abnegada i patriòtica d'aquests dos homes. Amb ells cal felicitar tots els funcionaris que en aquesta hora de conflictes i de prova han sabut demostrar que Catalunya compta amb homes per servir-la amorosament.

No hem dit mai — i els anys hi són per permetre'ns certes lleugereses — que visquem en el millor dels mons, però ens cal reaccionar contra els fautors de l'anarquia moral, que a dreta i esquerra no falten a Catalunya. Només tenim una exigència: que les nostres coses vagin al compàs del món i res d'allò susceptible d'interessar-nos ens sigui estrany. Aquest mètode, modestament, creiem que és el millor per no veure tràgicament, però sí amb escepticisme, certs capgiraments que se'ns proposen i certs maquiavelismes de saló. I perquè preferim a aquesta política insignificant la més clara de treballar de cara a Catalunya, des del Parlament, des de les institucions, des de la premsa, se'ns diu que som incorregiblement optimistes. Que aquest optimisme ens duri molts anys.

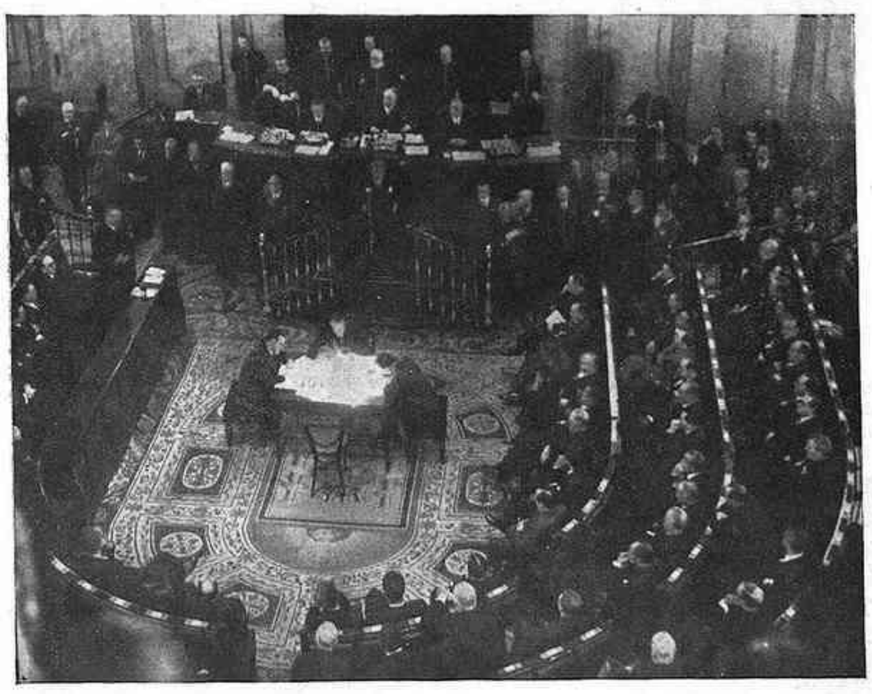

Sessió parlamentària

Enquesta sobre la celebritat

No són pas escasses les anècdotes sobre la manca de celebritat popular d'alguns dels homes més famosos del món, o bé sobre la vaguetat o l'erroneïtat del que en sap la majoria de la gent. Tal, considerat el primer savi contemporani, no és conegut ni de nom per l'home que va pel carrer. Tal altre, home de govern el nom del qual surt cada dia als diaris, no aconsegueix que la venedora de la cantonada sàpiga ben bé qui és.

Sobre això, Marianne, *de Paris, feia una enquesta prop de persones triades a l'atzar i pertanyents a classes populars. Els resultats eren per deixar parats els més escèptics sobre la vanitat de la glòria humana.*

Hem trobat excellent la idea de Marianne *i pensem traduir-la al català. Es a dir, fer una llista de gent cèlebre i determinar fins on arriba aquesta celebritat.*

Dintre poc publicarem els resultats, que esperem que seran curiosos, d'aquesta breu enquesta.

Responent a la crida que pocs números enrera feia Ernest Guasp demanant llibres per a la biblioteca de la presó, hem rebut donatius dels Srs. Rafael Galceran, Joan Subirachs, Delfí Dalmau i alguns d'anònims. Molt agraïts.

MIRADOR INDISCRET

Una contrarietat de Douglas pare

Dimarts a la tarda. Al hall del Ritz, l'actriu Maria Fernanda Ladrón de Guevara és presentada a Douglas Fairbanks pare, el qual la combla d'amabilitats.

Ella explica que ha estat un any a Hollywood; que coneix Mary Pickford; que ha interpretat, al llenç, *La senyora X* i *El procés de Mary Dugan*; que ara es torna a dedicar de ple al teatre...

—Oh!... On treballa? — pregunta Douglas, amatent.

—A Barcelona, enlloc. Fa precisament pocs dies que vaig acabar la meva actuació en un teatre del centre de la ciutat. Ara estic realitzant una *tournée* per les principals poblacions catalanes. Aquest vespre, treballo a Sabadell.

—Quina llàstima! — exclama, amb gest de contrarietat, Douglas Fairbanks —. Tant com m'hauria plagut d'anar a aplaudir-la!

S'acomiaden. Maria Fernanda Ladrón de Guevara surt de l'hotel.

Als deu minuts, telefona.

—Com que Douglas Fairbanks ha mostrat desigs de veure'm treballar i fem avui *Malvaloca*, que és una cosa molt espanyola, he pensat que podria posar un automòbil a la seva disposició per a venir a Sabadell.

—Senyora — li contesten a l'hotel —, Douglas Fairbanks marxa a les nou cap a Mallorca...

I semblava que Douglas Fairbanks estava contrariat de debò!

Aquesta és la seva casa

El mateix dimarts a la tarda, els dos Douglas Fairbanks visitaren la joieria Roca.

En sortir d'aquest establiment, es deturaren uns segons davant l'aparador de can Bastida. Els havia cridat l'atenció un maniquí que vol ésser Chevalier.

El senyor Bastida, en veure'ls, emprengué el pare i li parlà.

—Què et deia, aquest senyor? — li pregunta, després, el fill.

—Es l'amo de la botiga. M'ha manifestat que la seva casa és la meva.

Douglas junior riu.

—I què penses fer?

—De moment, ho tindré en compte.

Les espardenyes no tenen traducció anglesa

Els dos Douglas no trobaren cap dificultat enlloc per a fer-se entendre.

Es a dir, sí...

Tenien ganes, abans de marxar a Mallorca, de comprar unes «sabates basques», i ningú atinava quina mena de sabates podien ésser.

Després de fer-ne ells, molt detalladament, l'explicació, resultà que volien unes espardenyes.

—Si algú, ací, n'hagués portat — comentava el pare — no hauria hagut de fer cap explicació. Dient: «això», estava llest.

Un Coll que ni fet a mida

El nou comissari d'Ordre públic és un home molt conegut al Baix Empordà. Com que vivia a Pals, tenia un peu al districte de La Bisbal i un altre al de Torroella de Montgrí. En aquest darrer feia totes les eleccions d'En Segura, el célebre monàrquic i cacic, i es rumoreja que féu grans gestions per ésser, durant la dictadura, nomenat gentilhome. Com que les gestions fracassaren, l'home es féu republicà i en advenir la República volia pagar una canalització d'aigües als pagesos de Pals, si el votaven.

Aquests celebraren una reunió i un d'ells donà compte als reunits de la proposició:

—En Coll ens vol construir una canalització perquè el votem. Jo opino que no el necessitem per una m...

Això dels invents

Aquests dies està realitzant freqüents viatges des del Palau de la Generalitat a la Comandància General de l'Exèrcit, i des de la Comandància General de l'Exèrcit al Palau de la Generalitat, l'inventor d'una pasta extraordinària, del gruix d'un duro, amb la qual es priva el pas de les bales, ni que siguin de fusell.

Les proves han donat fins ara un resultat molt satisfactori.

Diguem tot seguit que l'inventor d'aquesta pasta prodigiosa és català. Es un barber de Capellades.

Aquest baber havia fabricat un dia, per via d'assaig, una substància destinada a no sabem què. Potser a afaitar.

En treure-la del foc, la substància s'endurí com una pedra. Calgué, per a desfer-la, tornar-la a escalfar.

Però, oh sorpresa!, en lloc de desfer-se la pasta, es va fondre el pot.

L'invent estava fet.

Les admiracions teatrals

Dissabte passat, l'actriu Mercè Nicolau va representar *La Teta gallinaire*, de Camprodon, en l'última vetllada de Teatre Català de la sèrie organitzada pel C.A.D.C.I.

Unes setmanes enrera, va interpretar ja aquesta obra en una de les sessions patrocinades per la Tertúlia Catalanista al teatre Studium.

Sembla que en aquesta obra la Nicolau hi està molt bé.

Nosaltres no l'hi hem vist interpretar, però un actor de la companyia n'ha contat repetidament les excel·lències.

Aquest actor explica una anècdota:

El dia que *La Teta gallinaire* va ésser representada al teatre Studium, entrà a l'escenari, a saludar Mercè Nicolau, un abonat de la Tertúlia.

—La felicito. D'aquesta comèdia, en fa una veritable creació. Hi està admirable! El meu noi gran, que ha assistit a la representació de *La Teta gallinaire* per diferents actrius, m'ho deia també ara mateix: «Creu, papà, que una *Teta* millor que la de la Nicolau, no l'he vista.»

Ni per pagar Judas!

Amb *La Pasión*, a Romea han fet molt mal negoci. No hi han anat ni els espectadors que l'haurien vist en català, ni els que havien acudit abans a aplaudir *El divino impaciente*.

Tan escàs fou el públic, que un vespre, en haver fet l'administrador, senyor Serrahima, la recaptació de la taquilla i trametre-la a l'empresari, senyor Burgas, aquest, bon filòsof, comentà en broma.

—Només hem fet aquests diners? No en tindrem ni per a pagar Judas!

Florida de primavera

Amb el bon temps han sortit les noves fulles... periòdiques, i es parla que encara en sortiran algunes més.

Sols una setmana de diferència hi ha entre l'aparició de *Gràcia-Rambles* i *El Lliri Blanc*.

El títol del primer havia estat llançat fa una pila d'anys, per a un setmanari que havien de fer Angel Ferran, Manuel Fontdevila i Carles Soldevila, del qual fins existia la capçalera, dibuixada per Benigani. El *Gràcia-Rambles* d'ara ha nascut sota les ales de l'Ocell de Paper.

Abans de sortir l'altre, *El Lliri Blanc*, s'havia fet córrer que seria *El Be Negre* de la Lliga, però més mansoi, com el seu nom indica. Alguns dels seus components havien passat pel *Be*, i d'entre ells uns quants plegaren després de l'assalt a la impremta NAGSA. El puntal d'*El Lliri Blanc* és el dibuixant Castanys, animador del *Xut*! i encarregat d'escriure la *Grimègia de la setmana* al *Papitu*.

Una vegada era un banquer...

Hem trigat a explicar la següent anècdota per tal de donar temps que s'evaporessin els seus possibles efectes freudians.

El cert és que de la seva ciutat de Mataró sortia cap a Barcelona, com cada divendres, en el tren de les vuit, a l'objecte de realitzar les operacions acostumades, un respectable banquer.

Aquell dia, el paisatge, de tan tendre, mereixia d'ésser pintat, i el banquer s'abandonà a la seva contemplació amb esperit de poeta més aviat que de comptable.

L'embadaliment desbordà la durada del viatge, i el banquer, una mica las, es permeté el luxe d'agafar un taxi a l'estació de França, el qual el traslladà al domicili del seu corresponent barceloní.

El banquer pagà, i es pot dir que, d'un salt, es trobà davant la finestreta de les operacions hebdomadàries.

—I doncs, què porta de nou? Va molt carregat?

—Com sempre... Però, nom de Déu, si no duc la *serviette*! I, a fe, que contenia alguns valors. Me l'hauré deixada al taxi...

—Bé deu haver pres el número de cotxe?

—I cà! Si no n'agafo gairebé mai; ni em va passar pel cap de mirar-me'l!

El banquer se'n tornava, al vespre, cap cot, a la ciutat de Mataró, i amb una angoixa de mil diables.

Un cop de telèfon

L'endemà al matí, fou cridat per telèfon, de Barcelona estant:

—Si vol recobrar la *serviette*, passi pel carrer tal, número tants...

Més content que unes Pasqües i meravellat que al món encara hi hagués semblant quantitat d'honradesa, el banquer agafà el primer tren que pogué, però abans

PASQUA DE RESURRECCIÓ

(c) Ministerio de Cultura 2006

anà a l'estanc a comprar una capsa de cigars de marca per a ofrenar-la al restituïdor desconegut de la *serviette*.

—*Romeo y Julieta?*

—Dels més cars que tingui!

La capsa de sorpreses

Amb el cor a deu mil per hora, el banquer s'enfilà escales amunt del pis prometedor. L'espera fou llarga, però ell es deia: «Calma't, calma't; que qui s'espera es desespera.»

Sobtadament s'obrí una porta interior i aparegué, radiant, amb la *serviette* sota el braç, una xicota esplèndida en pijama de seda.

El banquer, amb la capsa de cigars a la mà, no sabia què dir ni què fer. Per fi, insinuà:

—Si, almenys, fossin cigarretes...

—*Nada de eso, caballero; el cumplimiento de mi deber me basta.*

—Però, on l'ha trobada, la meva *serviette?*

—*En el taxi que dejó usted y que luego tomamos al descender del expreso de Madrid. Afortunadamente, estaban las señas de usted dentro del chisme!*

—I el motiu del seu viatge a Barcelona?

—*Vengo a estrenar «La camisa de la Pompadour».*

El banquer mataroní ja es veia comprant un solitari o una camisa de «valenciennes».

—Demani el que vulgui!

—*De ninguna manera. Repito que nada quiero.*

Però tant i tant insistí el banquer, que l'artista accedí:

—*Pues sálgase usted con la suya; cómpreme un vestido de chaqueta!*

Un "sketch"?

Es possible que, de la feta, algun dia surti l'anècdota convertida en un *sketch* de revista.

L'únic perill és que tinguem un altre tipus de català caricaturitzat i que l'Albert Piera hagi d'incloure'l a la llista de les víctimes de Quevedo, Espinal, Vital Aza i Armando Palacio Valdés.

Pel que pugui ésser, no ho feu córrer.

Tot ho ha embrollat

En el Concurs de Contes Socials organitzat per la Secció de Literatura i Belles Arts de l'Ateneu Enciclopèdic, ha obtingut el segon lloc de classificació el conegut sistemàtic Agustí Esclasans.

Aquest concurs, però, ha resultat molt original quant a l'aspecte dels premis. Hom ha premiat quatre autors, és veritat, però només un d'ells — el primer classificat — és el premiat veritablement, puix que solament aquest cobrarà els beneficis que s'obtinguin de la venda de l'edició que es farà dels quatre treballs distingits. Els altres tres contribuiran, només, al millor èxit de venda.

Era de preveure, doncs, la inevitable carta del segon classificat, tractant-se de l'olímpic funcionari municipal Agustí Esclasans. Hom parla de l'existència d'aquesta carta — que aquesta vegada no ha estat «carta oberta» —, en el sentit reclamatori que és de suposar. I hom diu, també, que tot ha quedat arranjat en haver-li estat promès que els beneficis que s'obtinguin, i que haurien de passar íntegres al primer distingit segons nota del Jurat, seran compartits també per l'autor sistemàtic.

Ara només falta que els altres dos premiats (?) també reclamin llur part. En aquest cas, potser que l'Esclasans no renuncii, *tampoc*, a l'arreplec minúscul dels seus legítims drets.

— No n'hi haurà — deia l'Enric Lluelles, membre del Jurat — ni per a agafar el tramvia.

Crisi de poetes?

Qui és que ha parlat de crisi de poetes? Hi ha un setmanari que es diu *Clarisme* (derivat, diuen, de *clar*) que publica tot sovint pàgines monogràfiques de poetes novells. No gosem dir que no siguin versos bons, perquè no està bé d'abusar d'aquell tòpic que diu, si fa no fa, «eixalar les ales de la joventut».

Però el bo del cas no és que els versos siguin bons o a l'inrevés, sinó que en la secció de correspondència de l'esmentada publicació, en contestar els collaboradors, es diu a alguns que tenen afinitats i matisos de vegades superiors a López-Picó, a Cases i Amigó, a Unamuno, a D'Annunzio...

No exagerem. Això, que és dit amb tota serietat, pot llegir-se en el número aparegut el dia 17 d'aquest mateix mes. Qui és, doncs, repetim, que ha parlat de crisi de poetes?

El premi a la saviesa

No fa molts dies que foren celebrats uns exàmens del cos de la guàrdia urbana de Barcelona.

Els seus diversos components eren sotmesos a distintes proves. L'un darrera l'altre, tots anaven essent examinats.

Dos guàrdies urbans amics foren interrogats sobre el mateixos punts. Llur diferent apreciació de les qüestions feia que una mateixa pregunta fos contestada per l'un en sentit contrari a la contesta de l'altre. Ni per casualitat, no coincidiren en cap.

Els dos amics, en comentar-ho, es deien la temença que tenien que, almenys un d'ells, fos declarat suspens.

Però la seva sorpresa encara els dura en veure que ambdós han estat nomenats sergents.

Aquella fira de dibuix...

En la fira del dibuix (clandestina) que la setmana passada denunciava Jaume Passarell des de la pàgina *Les Arts i els Artistes* d'aquest mateix periòdic, eren venuts originals dels nostres millors dibuixants a preus irrisoris i vexatius. Dins la vergonyosa depreciació, encara alguna signatura era cotitzada a més preu que altres. Així per exemple els «Apes», dels quals es demanaven quinze pessetes, mentre d'altres noms no passaven dels vuit rals.

Un comprador, davant el preu relativament elevat dels dibuixos de Feliu Elias, digué:

— Això ja no són *apes* de duro...

Malastres

Enric Moneny, el guanyador del primer premi del concurs de cartells de la VII Fira de Barcelona, és un bon xicot sempre perseguit per la desgràcia. Almenys així ho diu sempre ell.

Ara, en ocasió del premi guanyat, un amic el felicitava tot retraient-li els seus planys excessius. Moneny contestà:

— Potser se m'ha canviat la planeta. Ja veurem si durarà gaire, perquè...

I tot seguit explicà l'anècdota inevitable en aquestes circumstàncies en què es surt a parlar de la seva sort.

Estava a soldat. El seu comandant, un dia, l'arrestà durant mig mes per una falta comesa. Ell anà a trobar un capità amic seu perquè intercedís al seu favor evitant-li els quinze dies de calabós.

El resultat fou que el comandant, irritat, va arrestar també durant quinze dies el bon capità condolgut.

Per què Pompeu Fabra seguirà vivint a Badalona

Que Pompeu Fabra visqués a Badalona, ja semblava una cosa consubstancial a l'endreçador del nostre idioma. Però, d'un temps ençà, els avantatges de viure a la propera ciutat, havien desaparegut. Abans, en efecte, Pompeu Fabra tenia a hores fixes la seva feina a l'Institut d'Estudis Catalans i residir a Badalona encara li agradava, més que res pel viatge. I vetaquí que comença a girar-se-li feina de reunions i juntes que no es pot saber mai a quina hora acabaran (ni, de vegades, a quina hora començaran), i això li desorganitza la vida de tal manera, que hi ha hagut setmana que només dues vegades ha pogut dinar a casa. Aleshores, el nostre gramàtic decidí buscar-se estatge a Barcelona.

Quan ja s'havia fixat en algunes casetes de Sarrià i disposat a traslladar la família i els gats a la que triés, als badalonins se'ls acut de nomenar-lo, amb tota solemnitat, fill adoptiu de Badalona.

I vetaquí com, per no cometre una indelicadesa amb els badalonins, Pompeu Fabra residirà encara un any almenys a Badalona, sotmès a un règim de restaurant, que d'altra banda el seu estómac, sexagenari i tot, suporta perfectament bé.

CODORNÍU

Max Schmeling, el púgil de la simpatia

Es diu Max Siegfried Adolf Otto, però li diuen Max a seques perquè és més curt i sona millor. El seu pare negociava en peix i la seva família vivia a Klein Lucklow, petita població alemanya, propera a Berlín. Allí va néixer Max el dia 28 de setembre de 1905.

A casa seva el feren estudiar, però quan estava a punt de graduar-se, el seu pare es va morir i la seva família se n'anà a viure a Hamburg. Max es trobà, doncs, tot sol als setze anys, sense ningú que tingués cura de posar-li plat a taula. Per tant, es veié obligat a guanyar-se la vida. La seva família opinà aleshores que, com el seu pare, l'estudiant podia esdevenir un perfecte tractant de peix, però Max no compartí aquesta opinió i el seu primer jornal se'l guanyà en una oficina.

Schmeling i els seus gossos

En els seus dies de collegi, Max havia destacat en tota mena d'esports. Nedava molt bé, jugava a futbol molt bé, lluitava molt bé. Aquests èxits aconseguits en el camp esportiu, augmentaren la seva inclinació per a la boxa a la qual des de molt menut havia demostrat gran afició. Les dificultats que va haver de passar Max per a poder practicar la boxa, no tenen fi ni compte. Però la seva voluntat de ferro li permeté salvar victoriosament tots els obstacles i després d'un any d'actuar en el camp amateur, debutà com a professional l'any 1924. El seu oponent fou el campió Czapp, el qual permeté a Max d'apuntar-se un triomf per la via ràpida i de guanyar la seva primera borsa. De quant? De vuitanta marcs paper. Què representaven l'any 1924 vuitanta marcs paper? El suficient per a desanimar-lo.

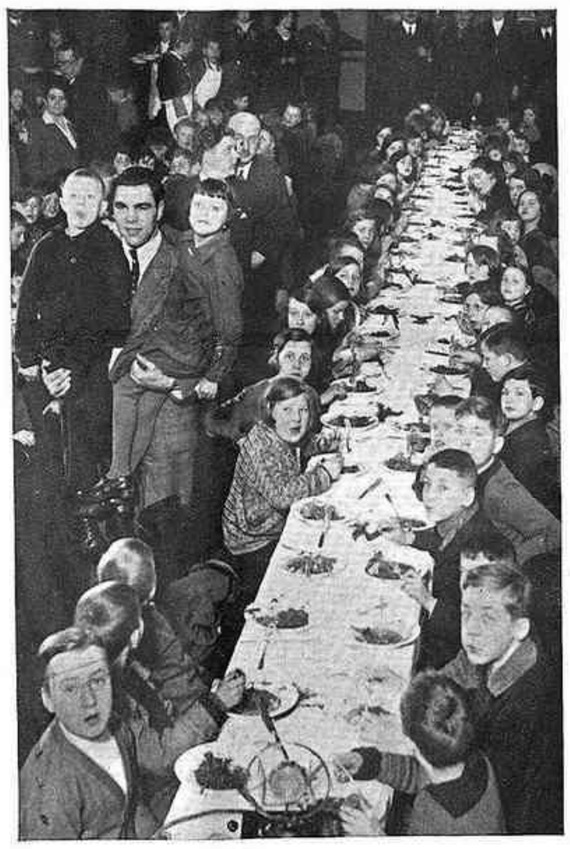

El dinar setmanal dels cent nens pobres

Però el debutant no es desanimà, i l'any següent experimentà notables progressos. De nou combats disputats en aquest 1925, en guanyà vuit. A poc a poc, però amb fermesa, s'anà obrint camí fins a arribar a campió d'Alemanya dels semi-pesats, més tard a campió d'Europa del mateix pes i finalment a l'hegemonia dels pesos forts del seu país.

A Europa ja no li quedava gran cosa a fer. Els americans, que aleshores tenien l'insubstituïble Tex Rickard, dominaven la boxa mundial. Tots els pesos forts de categoria eren als Estats Units. Max no s'hi pensà gens i es presentà a Nova York. L'organitzador Rickard li proporcionà quatre combats i el campió alemany els guanyà tots quatre. Johnny Urban perdé per k. o., Joe Monte perdé per k. o., Joe Sekyra perdé per k. o. Unicament Pietro Gorri aconseguí amb grans dificultats arribar al límit. Aquests quatre èxits li valgueren un cinquè combat contra Johnny Risko. Qui era, aleshores, Risko? Un gat vell, un púgil ja quelcom gastat, però capaç de posar a prova a qualsevol. I Max se'n desféu també abans del límit.

El seu triomf tingué una ressonància enorme, i se n'assabentaren fins els seus propis compatriotes. Que ja és dir. Això féu possible que l'endemà li arribessin d'Alemanya infinitat de telegrames de felicitació i que fins els propis cronistes que mesos abans es mostraven escèptics davant els primers triomfs aconseguits en terra americana, ara li aboquessin els elogis pel broc gros. Aleshores Max tornà a Alemanya, i al moll d'Hamburg fou objecte d'una rebuda entusiasta. Allà mateix on feia pocs mesos que l'havien acomiadat els seus i quatre escassos amics, ara hi havia una multitud que el victorejava i l'aclamava amb deliri. Ell mateix ho reflectia en unes declaracions posteriors:

—Els meus compatriotes tenen el defecte d'exagerar sempre. A l'hora de marxar, ningú. A la tornada, una multitud delirant. Crits, aclamacions, abraçades, banderes. Massa. Mentre em duien en triomf jo pensava: «Està vist que cal anar-se a trencar la cara amb gent de l'altra banda del món per a poder ésser ben acollit en la pròpia pàtria.»

* * *

Aquest combat amb Johnny Risko li valgué a Max Schmeling la seva fortuna. Li començaren a ploure ofertes per a *tournées* profitoses, per a rodar films sensacionals i va rebre infinitat de proposicions matrimonials, algunes d'elles per part de noies d'aquelles que tothom troba que són «un bon partit». Max era un xicot jove, de bona presència, ben educat, distingidíssim. A més, s'assemblava extraordinàriament a Jack Dempsey, i Jack als Estats Units era l'ídol nacional. Aquells dies tots els diaris del món parlaven de Max Schmeling i tots els cronistes s'apressaren a donar a les màquines tot el que sabien i fins el que no sabien del nou astre del cop de puny. D'aquella època són una pila de biografies, d'anècdotes i d'intervius de les quals he tret totes aquestes notes. Les fotografies de Max Schmeling es succeïen una darrera l'altra en les pàgines de totes les revistes especialitzades i en les d'informació general. Recordo haver vist en un magazine alemany que em fou impossible d'arxivar, una foto del president Hindenburg retratat al costat de l'heroi nacional que els acabava d'arribar d'Amèrica. En aquella foto hi hauria escaigut extraordinàriament un peu amb aquelles paraules del propi Max: «Els meus compatriotes tenen el defecte d'exagerar sempre.»

Max tornà a Amèrica, vencé Paulino i més tard es féu amb el títol mundial en lluita contra Jack Sharkey. Però aquestes performances que acabaren de consolidar la gran anomenada del púgil alemany, no li valgueren cap augment en la consideració en què el tenien entesos i profans de tot el món, perquè això ja no era possible. S'havia fet simpàtic quan els seus primers passos per terres d'Amèrica i com que ningú no havia llegit ni mitja dotzena de ratlles desfavorables al seu comportament en l'ordre esportiu ni en la seva vida privada, des d'aleshores tothom es sentí predisposat en favor del púgil alemany. Les seves victòries foren molt celebrades i ja quan s'anunciava un combat en el qual anava a participar, la immensa majoria desitjava fervorosament que Schmeling en sortís vencedor. S'arribà a l'extrem de desvirtuar les seves desfetes i d'intentar justificar d'una manera més o menys pintoresca algun resultat rotundament advers. L'any 1925, per exemple, fou posat k. o. pel negre Larry Gains. Aleshores s'aprecià el resultat com a just, però al cap de cinc anys es va saber que la nit d'aquella desfeta Max estava molt malalt. Un altre exemple més curiós: l'any 1928, l'anglès Gipsy Daniels havia perdut la vertical sota els efectes del *punch* de Schmeling i els amics de Max el victorejaven drets damunt les butaques. L'alemany es girà d'esquena al seu adversari que s'estava ajegut al centre del ring, i correspongué a les aclamacions dels seus admiradors. Amb aquestes i quan el director de combat anava a comptar l'*out* fatídic, Gipsy Daniels s'aixecà ràpidament i sense deixar temps a Schmeling per a prevenir-se de l'escomesa, li descarregà un *crochet* terrible i el posà k. o.

L'any 1932, quan Sharkey fou declarat vencedor de Schmeling, per la qual cosa l'alemany perdé el títol mundial, l'opinió unànime de la crítica fou que el fall havia estat injust. Jo no discutiré que efectivament ho fos o no ho fos, perquè per això em caldria haver vist el combat, però tot i admetent que els jutges americans haguessin afavorit descaradament el seu compatriota, no m'he pogut treure mai més del cap la idea que en les justificacions de bona part de la crítica influí marcadament la simpatia que irradiava el púgil alemany. L'any següent, Max Baer el vencé per inferioritat abans del límit, resultat que no admet gaires palliatius. No obstant, hom intentà justificar aquesta desfeta carregant-ne les culpes a la llarga temporada que passà sense combatre, sense que a ningú se li acudís retreure que entre el primer combat amb Sharkey que li valgué el títol mundial, i la seva victòria per k. o. tècnic damunt el malaguanyat Young Stribling, també passà un any sense que Max disputés cap combat en l'entremig. Aquest any Schmeling ha estat batut per punts pel jove Steve Hamas, i la crítica ha escrit que Schmeling perdé per refiar-se massa i per no haver-se preparat prou a consciència.

* * *

Tal vegada Max Schmeling remuntarà el camí perdut i tornarà a brillar en el cimal de la glòria pugilística. Potser succeirà el contrari i l'estrella de l'ex-campió haurà empallidit per sempre més. Però sigui com sigui, Max Siegfried Adolf Otto Schmeling seguirà gaudint sempre de la simpatia i de la consideració de tots. Mentre faci vida activa de ring, Max Schmeling serà per a tots el púgil intelligent que no ha fet mai cap manifestació despectiva per a ni un sol dels seus adversaris i que en vigílies dels seus combats no tira de repertori com és costum entre la gent del ram. Serà també el púgil de vida sòbria, que no fuma, que no beu i que no se li han conegut mai històries d'amiguetes de vida fàcil que tants bons púgils han espatllat.

La primera vegada que Max Schmeling vingué a Barcelona, pocs dies després del combat Carnera-Uzcudun a l'Estadi, vaig poder aconseguir d'ell unes manifestacions que havia de publicar a la revista *Imatges* i que no arribaren al públic. Recordo que aquells dies s'anunciava en un cinema barceloní la projecció d'un film del campió del món, que duia per títol *L'amor en el ring*. Vam parlar amb Max d'aquest film i de la seva protagonista, l'Olga Tschechowa. Em va dir:

El casament amb Anny Ondra

—M'he deixat temptar una vegada pel cinema, però no insistiré. Es perillosa la vida dels astres de la cinematografia per a un pugilista professional. La Tschechowa no passarà d'ésser la meva companya en aquest film.

—I Anny Ondra? — vaig preguntar indiscretament.

Max Schmeling somrigué però evadí la contesta. Aleshores ja es començava a parlar del seu probable matrimoni amb l'eixerida estrella alemanya. Avui Anny Ondra és la muller del púgil de la simpatia, i aquest casament ha acabat de guanyar per a l'ex-campió l'estima de tots els seus compatriotes. Es digué arran d'aquestes noces que Max deixava la boxa per imposició de la seva muller. El rumor no es confirmà, com tampoc els anuncis de divorci que més d'una vegada han circulat per les columnes dels diaris. Max i Anny, la parella d'asos, viuen feliços. Tenen una casa als afores de Berlín i aprofiten els lleures de les seves ocupacions per a fer vida plàcida i reposada. Max Schmeling es preocupa molt de la beneficència del seu país i a Berlín sosté una fundació que té per objecte obsequiar durant tot l'any amb un dinar setmanal, cent nens pobres de la capital. A part d'això, Max llegeix molt, fa molt exercici a l'aire lliure, juga al tennis i al golf i neda com un peix. I encara li sobra temps per a dedicar-se a fer collecció de gossos de raça, una collecció de la qual està orgullós.

XAVIER PICANYOL

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ▪ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006

MISS CATALUNYA 1197

El viatge a Hongria de Na Toda

L'any 1197 arribà a Barcelona el comte Korlath o Kunrath d'Hongria, per a demanar la mà, en nom del seu rei i senyor Emeric, de Na Constança, filla d'Alfons II i germana de Pere el Catòlic. El reial casament tingué lloc un any després, a Esztergom. Es de suposar que la princesa catalana anava ben acompanyada per gent de la seva pàtria; uns quants noms — un tal Simó i el seu germà Bertran, *Hispani fratres* — ens són atestats per documents de l'època. La figura més interessant, però, i sobre la qual més dades ens han arribat fins avui, és sense cap dubte la de Na Toda, amiga i companya de la reina Constança, que sembla haver estat una mena de veritable Miss Catalunya d'aquells temps. Les cròniques d'Hongria diuen que era «la noia més bonica del món»; nosaltres no donaríem massa importància a questa afirmació (ja que sabem que els cronistes medievals no són molt avars d'aquest qualificatiu) si no tinguéssim el testimoni de Simó de Keza, autor de la importantíssima obra *Gesta Hongarorum*, que l'havia coneguda encara quan era infant.

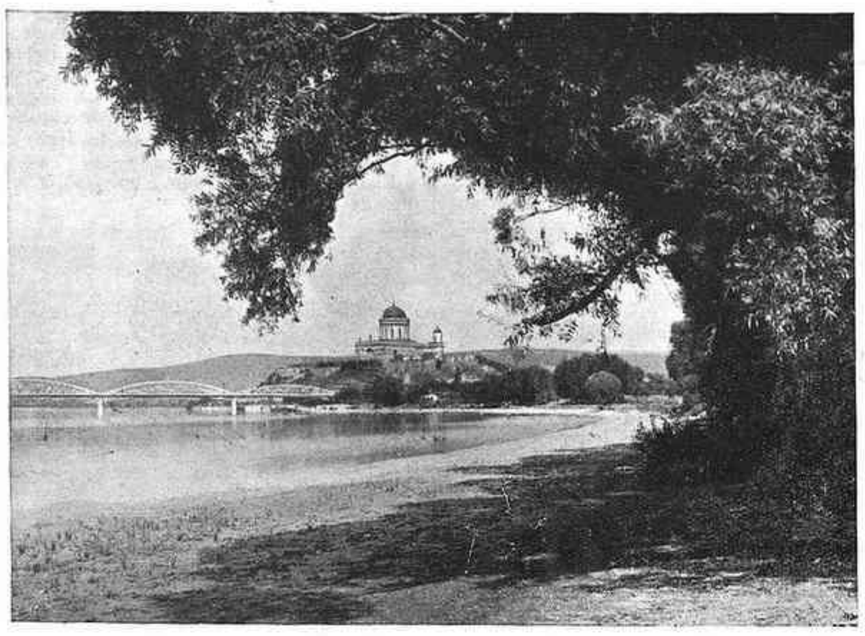

La ciutat d'Esztergom, residència de l'arquebisbe primat d'Hongria; en la seva basílica es celebrà el casament del rei Emeric d'Hongria amb Na Constança de Catalunya

La història tràgica, coronada per un *happy end* a la manera de pellícula americana, de Na Constança és ben coneguda a Catalunya. Emeric, el germà del qual — Andreu II, pare de Santa Isabel (que no fou mai rei d'Hongria, com fan córrer els capellans) i d'aquesta Violant que era digna esposa de Jaume I el Conquistador — aspirava a la corona, i mor en condicions misterioses, deixant la seva reina embarassada. Si Na Constança té una filla, no li queda més remei que marxar d'Hongria i emprendre altre cop el llarg viatge cap a l'altre costat del món aleshores conegut. Si, en canvi, dóna a llum un nen, pot conservar el tron en la seva qualitat de reina mare... Nasqué el petit Ladislas el Pòstum, poc temps després de la mort del rei Emeric. La felicitat dura poc temps, poquíssims dies. Davant l'amenaça d'Andreu II, Na Constança s'ha vist obligada a refugiar-se a la cort del príncep d'Austria, Leopold, a Viena, eludint la vigilància dels guarda-fronteres hongaresos, acompanyada per uns pocs senyors legitimistes. Leopold rep molt bé la vídua reial que porta grans tresors i la corona de Sant Esteve; aquesta corona, els hongaresos havien de lluitar molt per a recuperar-la... Però el rei infant, vingut al món molt dèbil, sens dubte a conseqüència dels greus esdeveniments polítics que influïren sobre la mare, mor a poques setmanes d'edat. Pere, bisbe de Györ (Javarinum), transporta el petit cos a Szekesfehervar (Alba Regala), on era el panteó dels reis d'Hongria. Què fa Constança? El príncep Leopold la fa acompanyar degudament a les terres de Catalunya, a la cort del seu germà; és costós aquest acompanyament, però li queden la corona d'Hongria i els tresors.

No crec que Na Constança hagués patit molt en marxar d'aquelles terres tan poc hospitalàries per a ella, poblades per gent dura, inculta, que no tenien res de comú amb la vida plàcida de la cort aragonesa. Peire Vidal, el trobador provençal, anà a aconsolar-la a la cort d'Hongria; lloa, en un dels seus poemes, la liberalitat «del bon rei Emeric». Com aquest joglar rodamón, Na Constança també retornà a l'Occident. Més tard, té una última *chance*: el papa demana al rei Pere la mà de la seva germana per al petit rei Frederic de Sicília — dotze anys, i Na Constança en té almenys trenta! —, aquest accedeix, i Constança (com narra Lluís Nicolau d'Olwer en el seu llibre *El pont de la mar blava*) mor emperadriu...

I què esdevingué de la seva companya de jocs, companya d'infantesa, la petita Toda, la bellesa occidental de la qual encantà tant els durs guerrers de la meva terra? Quan sobrevé la mort del rei Emeric, ella ja és casada, és ja mare... L'any 1202, el duc Benedict o Banck, fill d'aquest comte Korlath que era l'ambaixador vingut a Barcelona per a demanar la mà de Na Constança, es casa amb ella. Però la bellesa que va causar la tragèdia d'Ilion i tantes altres en la història i en la llegenda, havia d'ésser també la causa de tota una catàstrofe nacional. I l'*enjeu*, l'objecte i el pretext d'aquesta catàstrofe havia d'ésser precisament Na Toda, la bellíssima noia catalana...

Na Toda no acompanyà la seva reina cap a Catalunya; havia deslligat la seva sort de la d'ella, s'havia naturalitzat entre els hongaresos (que forçosament havia de considerar com uns *bàrbars*, vist llur civilització aleshores molt inferior a la dels pobles ibèrics). Andreu II puja al tron i la seva esposa, Gertrudis de Meran, l'ambiciosa, arriba a la fi a cenyir la corona d'Hongria. La cort es germanitza; Gertrudis pobla el palau reial amb la seva gent i els seus no poc nombrosos germans. Un sord descontentament buida abismes entre el partit hongarès capitanejat pel duc Banck, espòs de la catalana, i el partit alemany, el partit dels intrusos, patrocinat per la reina. La reina vol humiliar els seus adversaris, i ordeix una intriga: lliura la bellíssima Toda a un seu germà que la viola... El duc Banck, greument humiliat i ofès en el seu honor, alça la mà contra la seva reina y la mata...

Això és almenys *una* de les versions. Altres cròniques no són gens benèvoles en parlar de la duquessa catalana; critiquen els seus costums massa lliures, la seva coqueteria, la seva infidelitat al marit. No és probable que el germà de la reina, noi de bona casa i potser més refinat de maneres que el seu marit, hagués pogut seduir-la? Com explicar, efectivament, que Andreu II tornà, anys més tard, a *ella* i no pas al seu marit, les terres que amb motiu de l'assassinat de la reina Gertrudis foren confiscades a Banck? El document que posseïm i que vaig publicar al volum XVI dels *Estudis Universitaris Catalans*, parla en efecte expressivament d'ella, anomenant-la *nobilis domina Tota*, i recordant que va venir a Hongria amb els seus pares, germans i «cognats»... No sabem què pensar-ne; hi ha problemes de la Història que hem de renunciar de veure mai amb tota claredat.

No sabem res més de Toda, fora que de la seva estirp varen néixer dues gran famílies hongareses; així, doncs, la sang catalana es va perpetuar en terres d'Hongria. La seva figura va passar, conjuntament amb la del seu marit, a la història de la literatura, com ho explicarem un altre dia, sota el nom de *Melinda l'Espanyola*...

Na Constança també feia parlar encara d'ella a Hongria, reclamant els 12,000 marcs d'or que el seu contracte nupcial li assegurà pel cas de quedar-se vídua, i 30,000 marcs que valien els seus béns confiscats. Tenim dues cartes d'ella que va dirigir al papa demanat-li la seva intervenció. Dos banquers venecians li varen comprar aquests havers seus a Hongria (exactament com Stavisky va comprar els havers dels grans d'Hongria actuals contra els Estats successors); però si mai hem cobrat o no, no podem assegurar-ho...

OLIVER BRACHFELD

GUTEMBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze Tintes i Utillatge per les

Arts Gràfiques

Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190 — BARCELONA — Telèfon 73013
Teleg.: "Carburos" — Mallorca, 232

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

Mirant a fora

Ludwig i l'enquesta

La revista Toute l'édition *ha fet una enquesta sobre el tema*: Els escriptors han de fer periodisme? *El conegut fabricant de biografies Emil Ludwig ha respost*:

«*L'única forma periodística que considero perillosa per a l'escriptor, és l'enquesta: perquè no és pagada.* — Emil Ludwig, *Saint-Moritz.*»

La redacció de Toute l'édition *es deuen haver quedat tan parats d'aquesta resposta, que l'han reproduïda en facsímil.*

El llibre d'Ewald Banse

El 8 de novembre de l'any passat, el professor Banse i el seu editor alemany començaven a tractar amb l'editor de Londres Lovat Dickson per a l'edició anglesa del llibre: Alemanya, prepara't a la guerra. *Banse fins va cobrar paga i senyal.*

Però a penes havia cobrat, algú degué adonar-se que no convenia que aquell llibre fos llegit fora d'Alemanya; encara convenia menys que el llibre de Hitler de la traducció del qual al francès parlàrem en aquest mateix lloc la setmana passada. I un emissari alemany es presentà a l'editor anglès a tractar de la rescissió del contracte. L'editor, per a fer el paperot, demanà una suma enorme. D'Alemanya li respongueren que ho trobaven car i el convidaren a traslladar-se a Berlín a regatejar. L'anglès no volgué saber-hi res.

Aleshores els dictadors alemanys parlaren del conveni de Berna, però Lovat Dickson no s'intimidà. L'amenaçaren amb el boicot, que tots els editors alemanys no voldrien tractar més amb ell, i l'editor anglès, pensant segurament que la majoria de bons autors alemanys ja no viuen a Alemanya, no s'amoïnà més i ha publicat la traducció anglesa del llibre d'Ewald Banse, professor de ciència militar a l'Escola Politècnica de Brunswick.

Aquest home, entre altres coses, predica l'ocupació d'Holanda com a base de l'atac a Anglaterra; la invasió de Bèlgica i Suïssa per a millor atacar França; l'anexió d'Austria; la inutilització de França privant-la, per la mort o l'internament a Alemanya, dels individus de sang nòrdica: «la resta de la població desapareixerà per denatalitat», diu seriosament.

Fou Wickham Steed el primer que va cridar l'atenció sobre aquest llibre, que ha valgut al seu autor la qualificació de «teoritzador irresponsable» per part del govern del Reich. Però es veu que això només li ho han dit per a quedar bé davant l'estranger, perquè Banse segueix ocupant la càtedra i no se sap que hagi dimitit o l'hagin fet cessar en el seu càrrec com a expert en ciència militar en la direcció superior del partit nacional-socialista.

El ninot rebec

—No vol tornar a dins!

(*Philadelphia Public Ledger*)

Samuel Insull

La rocambolesca evasió del financer Insull ve a tomb per a demostrar que no hi ha al món un Stavisky solament que hagi fet grans estafades.

Insull havia agrupat en un holding *tres grans companyies, sanes, que donaven beneficis i inspiraven confiança: Commonwealth Edison, Public Services of Illinois i People's Gaz. Insull inundà el mercat de paper sense valor, tan copiosament que semblava que l'imprimissin amb rotativa, emissió darrera emissió. El joc durà fins que el crac fou inevitable. Quan es produí, els experts determinaren que el dèficit dels Insull Investments era de 226 milions i mig de dòlars.*

Naturalment, Insull no havia esperat l'informe dels tècnics per a embarcar-se cap a Europa, en diversos bancs de la qual li guardaven una vintena de milions en diner líquid, quantitat suficient per viure bastant bé, ens sembla.

Idil·li avortat

Feia uns quants dies que al Times *havia aparegut aquest anunci*:

«*L'escocès amb barba que em va trepitjar el peu a les escales de la Catedral de Sant Pau, és pregat de trametre'm 30 xilings per a pagar el metge i el sabater.* La noia de verd.»

Hi havia gent que llegia cada dia els anuncis, pensant que la cosa acabaria en idilli. Algú suposava que l'escocès amb barba era Robert B. Cunninghame Graham, autor de llibres de viatges.

Aquestes illusions havien d'anar per terra. Encara no fa un parell de setmanes, l'anunci de la noia de verd *deia*:

«*A l'escocès barbut: Rebuts els 30 xilings. No m'interessa fer coneixença: el peu encara em fa mal.*»

DIUMENGE PASSAT

Eleccions a Itàlia

Diumenge passat tingueren lloc a Itàlia les eleccions generals, per tal de reconstituir la Cambra dels diputats, que no serà corporativa com han dit alguns diaris, sinó que seguirà essent una còpia perfecta de la precedent, que no tenia res de corporativa. Molts es preguntaran: I la llei votada pel Senat i per la Cambra, instituint l'Estat corporatiu? La llei, efectivament, ha estat votada, però per a ésser aplicada quan els italians s'hagin compenetrat de la bellesa de la innovació medievalista.

D'un dia de «plebiscit» a Itàlia

Fa ben pocs números, la revista anglesa *The New Statesman and Nation* parlava del corporativisme italià per a desfer les illusions de tants anglesos que en un ràpid viatge a Itàlia només han parlat amb un representant oficial del règim i ignoren la situació real del país. L'articulista acabava així:

«Els admiradors de l'Estat corporatiu sols han d'estudiar les actuals condicions econòmiques d'Itàlia per veure que no tenen res de brillant, malgrat les afirmacions de la propaganda. Els que s'imaginen que el sistema corporatiu representa una nova fórmula d'economia nacional, poden constatar que aquest sistema ha estat establert gràcies a alguns retocs al vell capitalisme degenerat... En realitat, l'Estat corporatiu feixista no és sinó un Estat on governa la policia.»

Per ara, res de corporativisme, sinó una Cambra, ja ho hem dit, elegida com la precedent. Però és excessiu parlar d'elecció. En realitat, els electors no elegeixen ningú. Qui ho fa per ells, és el Gran Consell Feixista, el qual és compost de persones totalment identificades amb Mussolini. El seu amor envers el poble arriba al punt de voler-li estalviar els mals de cap d'elegir diputats.

Expliquem com es fan les eleccions a Itàlia. Tot el regne és considerat com un collegi electoral únic, representat per quatre-cents diputats. Les eleccions s'efectuen de la manera següent: *a*) per proposta formulada per determinades institucions; *b*) per designació del Gran Consell Feixista; *c*) per sufragi del cos electoral.

El G. C. F. ha d'examinar totes les llistes de candidats, per a redactar-ne una d'única que ha d'ésser presentada als electors. El G. C. F. tria lliurement els noms dels candidats, sia entre les llistes que li han estat presentades, sia entre noms nous, com cregui convenient. Així, les eleccions de diumenge han estat celebrades amb una llista global i el poble només ha dit *sí* o *no*, escrivint-ho en la mateixa papereta.

Segons la llei, els noms dels candidats són proposats al G. C. F. per totes les organitzacions feixistes, sindicals o patronals; però en realitat, segons la voluntat dels prefectes de les províncies, que només admeten la inclusió de noms de persones d'absoluta fidelitat i provada disciplina. Els candidats proposats són un miler, i d'ells el G. C. F. en tria quatre-cents, que són els que cal acceptar, de bon grat o de mal grat.

No és sobrer de remarcar que les organitzacions de les quals formen part els candidats són sotmeses a la vigilància i a la tutela de l'Estat, i per tant els representants a la Cambra no s'escapen d'aquella vigilància.

Naturalment, les relacions jeràrquiques entre el poder legislatiu i l'executiu són subvertides, i la Cambra — tant la nova com la precedent — és cridada a fer una tasca legislativa al dictat, sense poder exercir la crítica de l'obra de govern.

L'autor de *Ce que j'ai vu à Rome*, Henri Béraud, parlant en *Le Petit Parisien* de les eleccions «plebiscitàries» italianes, recorda un episodi que es produí a París en 1852, quan es féu el plebiscit en favor de Napoleó III. Un soldat contava: «El coronel ens va fer formar i ens digué: «Amics, heu de pronunciar-vos lliurement en pro o en contra de l'emperador. Jo donaré la veu de *presenteu armes*! Els que vulguin respondre *sí*, efectuaran el moviment. Els altres — el coronel va fer una pausa, es cargolà els bigotis i seguí amb veu terrible —, els altres respondran *no*.» Desembeinà l'espasa i amb veu terrible ordenà: «Presenteu armes!», i després conclogué: «La resposta del meu regiment ha estat *sí* per unanimitat.

No són gaire diferents els procediments usats a Itàlia en les eleccions «plebiscitàries». Una contesta negativa a la llista oficial i única de candidats comportaria represàlies, i si l'inconformista pertanyés a la burocràcia estatal, perdria immediatament la col·locació.

* * *

En aquestes eleccions, com en totes, són nombrosos els feixistes de la primera i de la darrera hora que s'han basquejat per tal de figurar a la llista. I naturalment, no manquen les sorpreses.

Entre els nous diputats manquen alguns homes que han ocupat llocs assenyalats en el feixisme. Per exemple, Augusto Turati, que després d'haver fet una vasta obra d'organització del partit, fou tot d'una sacrificat pel Duce, traient-li primer que res el secretariat del partit, i després el seu càrrec a la redacció de *La Stampa*. Avui Turati està reclòs en un manicomi.

Tampoc ha estat posat en llista Arpinati, creador i cap del feixisme a Bolonya i la seva regió. D'Arpinati, ministre fins no fa molts mesos, es diu per Roma que tingué una aspra disputa amb el cap del govern. Avui no se sap on para, ni tan sols si existeix.

En canvi, entre els candidats figuren noms desconeguts o de poca vàlua. Tot plegat ha fet dir a *L'Intransigeant* que per Roma es deia que la llista es componia d'*ex* i d'*x*. Petites facècies a les quals es limita la protesta.

* * *

Els diaris italians — en les redaccions dels quals és sabuda però la veritat — parlen en termes abrandats dels milions de butlletins de vot amb el *sí*, dipositats a les urnes. L'extraordinari i meravellós hauria estat el contrari.

Però com hauria estat possible que alguna candidatura portés un *no*, quan fins l'abstenció és considerada com una prova d'hostilitat al règim? No cal dir el que significaria votar en contra: represàlies, pèrdua de la feina, etc. Qui pot fer aquest acte de valor, que, d'altra banda, resultaria inútil? Estem convençuts que els *no* que es fan aparèixer en els recomptes no corresponen gens a la realitat, i han estat inventats per a donar versemblança als resultats.

Remarquem, però, que així com la hipocresia és l'homenatge que el vici ret a la virtut, el plebiscit en règim feixista és l'homenatge que la dictadura ret a la democràcia.

TIGGIS

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Lliura: Bitllets de ferrocarril i Passatges marítims i aeris; els Bitllets quilomètrics espanyols, a l'acte, facilitant ensems al client la fotografia necessària.

Reserva: Seients en els trens ràpids, Places en Pullmans i cotxes-llits, Habitacions en els millors hotels, Autocars per a gran turisme.

Organitza: **també:** Viatges individuals a **preu fet,** Excursions, Peregrinacions, Congressos, Creuers i molt especialment

Viatges de noces: a Roma utilitzant els bitllets reduïts del **70 %** que com Agència emissora dels ferrocarrils de l'Estat Italià lliura a l'acte a tot client al qual interessin.

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

UN FILM DE MICHAEL CURTIZ

«Esclaus de la terra»

El cas de Michaël Curtiz és sorprenent de debò. No es tracta del que s'esdevé sovint en la carrera de tot director. Aquesta història és habitualment, mica més mica menys, la mateixa. Un nom ahir desconegut comença a atraure l'atenció amb algunes realitzacions que semblen sobrepassar la línia mitjana de producció. Un dia és més que això; es tracta d'una obra mestra i el nom queda consagrat, i aleshores la signatura aquesta ens ofereix, amb aquelles altes i baixes que s'expliquen a bastament en *dana* i *Esclaus de la terra*, quatre films de Michaël Curtiz, i digueu-me si no és avui ja el moment oportú per assenyalar ací, sigui com sigui, aquest nom amb una menció especial. Amb *Vint mil anys a Sing-Sing* i amb *Esclaus de la terra*, Michaël Curtiz s'ha rescabalat del temps perdut i s'ha situat avantatjosament al costat dels millors noms del cinema.

Esclaus de la terra és un film que us captiva tot seguit. Impossible, tot veient les imatges inicials, com més tard veient

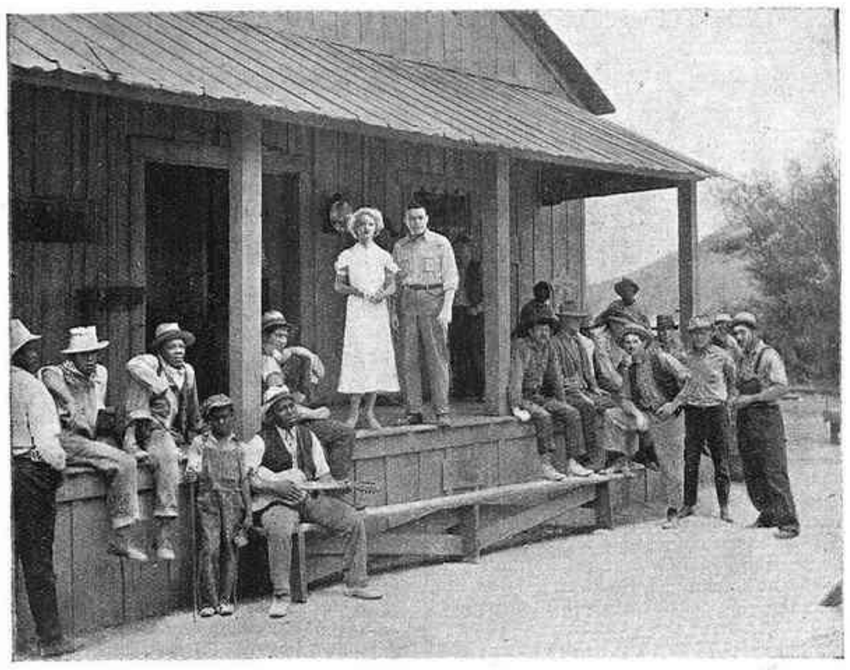

De la filmació d'«Esclaus de la terra»

tenir compte les contingències que desvirtuen a Hollywood tantes iniciatives, una producció de bona classe. El cas d'un Mamoulian o d'un Steinberg cal assenyalar-los naturalment com excepcions, que per la mateixa sorpresa que ens produïren en revelar-se genials des del primer moment, no fan sinó confirmar la regla. Amb Michaël Curtiz les coses es presenten molt diferentment.

Un home vell i un nom que apareixia amb una freqüència notable, però un director que no tenia adob. La seva producció no era mediocre, era antitètica de tot el que pot ésser un cinema intelligent. Mediocre dóna a compendre la presència, per bé que en la més ínfima expressió, de qualitats susceptibles de prosperar. Antitètic, en canvi, representa una direcció que com més s'afirma, més lamentables en són els fruits. I aquest home gaudia d'una situació privilegiada. El John Barrymore dels millors temps estava a les seves ordres. En començar el cinema sonor, encara Michaël Curtiz es feia responsable de *L'arca de Noè*, una de les pellícules més ininteligents que mai s'han produït.

Heus aquí, doncs, que sense cap antecedent plausible, amb una brusca solució de continuïtat, Michaël Curtiz de sobte es revela un director de primera línia i ens ofereix un tipus de film que no evidencia per res la mateixa paternitat que aquella quantiosa producció d'abans, que per nosaltres era sinònim de nullitat. Fixeu-vos-hi bé. En el que va d'any, *Vint mil anys a Sing-Sing*, *El museu de les figures de cera*, *La mun-*

la persecució riu a través d'un malaurat camperol acusat d'homicidi, no pensar en *Alleluia*. El paral·lelisme tanmateix s'acaba aquí. Les dues obres evolucionen en dos plans distints i en el seu pla característic, *Esclaus de la terra* s'afirma una obra ben meritòria.

Naturalment, nosaltres hauríem volgut que l'anècdota sentimental que afecta al protagonista posat entre dues dones, l'autor l'hagués reduïda a la mínima expressió. La qüestió social amb tant de tacte exposada ací, es bastava per ella sola per realitzar la unitat i continuïtat del film, però un cop feta aquesta salvetat, creiem que podem llançar-nos a l'elogi del film; sense prevencions de cap classe. Bellesa impecable de la fotografia, perfecció dels intèrprets, rigorosa disposició en la continuïtat de les escenes, que ens porten des del debut tan remarcable, fins al final, resolt amb una discreció elegant, passant per l'entremig d'una col·lecció de moments rics de substància fotogènica i de substància humana.

L'autor ha tret un excellent partit de les nits. La fosca, tan propícia a les arriscades i culpables iniciatives, provocades per altra banda pel sofriment d'una misèria insuportable, té en aquest film un lloc preeminent. Mentre els uns es diverteixen sota la llum elèctrica i els altres dormen amb la conformació tràgica d'un destí que creuen incanviable, uns quants homes decidits vetllen i obren sense altres testimonis que el cant de les granotes dels aiguamolls i dels grills dels camps. Hores d'espera, activitats portades a cap en silenci, ombres que caminen entre el blanc del cotó que la fosca fa imperceptible, aquests moments del film ens han semblat particularment reeixits.

Quant al problema de la terra, el conflicte entre aquells terratinents i rabassaires dels camps de cotó, ens abstindrem d'al·ludir-lo, per entendre que la qüestió surt dels límits d'aquesta pàgina. Sols ens pertoca remarcar la prudència astuta — no hi ha altre mot — amb què el director ha passat la maroma, tractant de no pronunciar-se sentimentalment en pro de cap dels bàndols rivals. La solució optimista del film és en aquest sentit simptomàtica. I aneu a saber si la visió dels obrers del camp i dels seus explotadors no és més objectiva en un film *comercial* com aquest, que no pas en un film de propaganda soviètica. on les ganes de servir una causa, per noble que sigui, deformen la veritat sense voler-ho.

JOSEP PALAU

Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79681
De les 3 tarda a la 1 matinada

CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges Fox Movietone
NOTICIARI FOX SONOR (Notícies d'Espanya)
NOTICIARI FOX SONOR (Internacional)
A TRAVÉS DE L'ATLANTIC, deliciós viatge de Vigo a Buenos Aires

Jack Oakie, Judith Allen y Skeets Gallagher, protagonistes de la deliciosa comèdia musical Paramount Cocktail Musical *que s'estrenarà al Coliseum el dissabte de Glòria.*

PANORAMA

L'inventor del cinema

A penes ningú s'havia recordat de commemorar l'aniversari de la primera projecció pública de cinema. René Clair s'ha encarregat, des d'una revista professional, de fer memòria que el 28 de desembre de 1895, en el saló indi del Grand Café de París, els germans Lumière donaren una sessió, a la qual assistí el pare dels inventors. Es feren 35 francs de recaptació i el programa comprenia tres pellícules que meravellaren els escassos espectadors: *La sortida dels obrers de la fàbrica Lumière*, *L'entrada d'un tren a l'estació* i *El ruixador ruixat*, cap de les quals no tenia més de 17 metres.

En realitat, abans d'aquesta sessió comercial, els germans Lumière havien fet una altra demostració pública de l'invent, el març del mateix any, en ocasió d'una conferència donada en una societat d'encoratjament a la indústria nacional.

Fins ara tothom tenia els germans Lumière com a descobridors del cinema, però els alemanys reivindiquen Max Skladonovsky com a veritable inventor del cinema. El dia 1 de novembre de 1895, aquest Skladonovsky organitzà al Wintergasten de Berlín una projecció pública davant 1,500 espectadors. En el programa hi havia una sessió del Reichstag, amb Bismarck. No havent trobat el concurs financer necessari, Skladonovsky hagué d'abandonar el cinema; ara el govern hitlerià ha organitzat un acte en el seu honor.

Tallant aquesta qüestió de la paternitat del cinema, en la qual, com en tantes altres, juga l'amor propi nacional, la *Reichpost* de Viena creu poder considerar que el naixement del cinema tingué lloc en 1781, en el teatre privat que en el seu taller de Londres tenia el pintor Philip James de Lautherburg, nat a Estrasburg en 1740. Aquest pintor, amb un aparell que batejà *eidophysikon*, mostrava als seus invitats, entre els quals es comptaven els pintors Reynolds i Gainsborough, imatges movents de Suïssa amb muntanyesos defensant-se dels llops, de Greenwich Hill en sortir el sol, de maniobres de la flota britànica a Gibraltar.

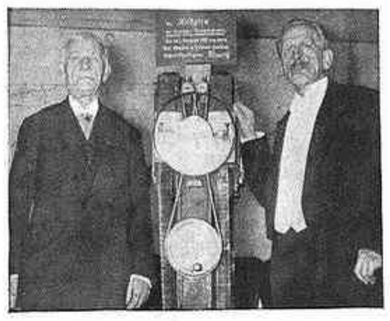

Max i Eugen Skladonovsky i, al mig, el «bioscop»

Desgraciadament, d'aquest aparell de Lautherbourg, que li havia costat vint anys de recerques i desaparegué en un incendi, no ha quedat cap descripció.

VIATGE A RUSSIA

a preu reduït, amb motiu de les

Festes del Primer de Maig

Organitzat amb col·laboració amb INTOURIST, entitat oficial de l'Estat Soviètic

Del 23 d'abril al 11 de maig

PREUS:
Classe Especial, pessetes 1179
Classe Turística, pessetes 1765

Organització i inscripcions:
VIATGES CATALONIA
Rambla dels Estudis, 12 - Telèf. 24774

Amb Douglas Fairbanks, pare i fill, a l'Apolo i a la Criolla

Com la majoria dels estrangers que ens visiten, Douglas Fairbanks i el seu fill han volgut veure un cafè-concert del Paral·lel i donar un tomb pel barri anomenat xinès.

Som a diumenge. Estan a prop de caure les dotze campanades de mitjanit.

Hem sortit tot just del Frontó...

Douglas pare em remarca:

—Vós preferiríeu portar-nos al Museu, a la Universitat industrial i al Palau de la Generalitat; però, què voleu fer-hi? De nit, aquests llocs estan tancats. Ara, només podem anar a «enllotar-nos» una miqueta. Ja! Ja!

Es detura, i, com repensant-se, m'agafa a part i em pregunta:

—No creieu que l'espectacle serà potser massa fort per a la duquessa?

Es refereix a la duquessa de Sermonetta, que ha vingut de Roma acompanyada dels dos Douglas.

—Francament...—contesto jo, sense contestar, en realitat, res en concret.

Douglas pare venç els escrúpols. La duquessa de Sermonetta és dama d'honor de la reina d'Itàlia, però d'ací a Roma hi ha molts quilòmetres. La distància soluciona sovint molts delicats problemes d'ordre moral.

Ens adrecem, doncs, cap al Paral·lel i entrem al Concert Apolo, on ocupem una llotja de pati.

Es diria que moguts alhora per un mecanisme automàtic, els caps de tots els espectadors s'han girat vers els dos Douglas.

A l'escenari, una pobra xicota canta. Ni ella sap ja el que canta, ni el públic l'escolta. Els músics, toquen d'esma.

Les llotges de la galeria alta van quedant buides. Les artistes s'apropen a nosaltres per admirar millor la dentadura blanca del pare Douglas i el bigotet ros del fill.

Passen i somriuen...

Estan emocionades per l'alegria, i mig avergonyides.

Quina s'atrevirà, la primera, a parlar als dos astres del cinema?

Es un home, el que s'atreveix. Un xicotàs d'uns trenta anys. Estreny amb les dues mans la dreta de Douglas pare i, tot sacsejant-li el braç, li confessa la seva admiració.

—*Estoy con unos amigos allí en aquel rincón. Si usted necesita algo, ya lo sabe.*

Douglas ha comprès.

—*Thank you!*

Després, comencen a desfilar admiradores. Allarguen la mà sense gosar dir res.

A les taules, una dansarina, bastant plena de carns, balla un *fandanguillo*. El balla per a ella.

—Sembla — observa Douglas fill — que en aquest país agraden les dones grosses.

—Cal només veure aquesta *vedette* — respon el pare.

—Aleshores — insisteix el junior, preguntant-m'ho a mi — Mae West haurà tingut a Barcelona un èxit boig?

—No; no ha agradat pas gaire — responc.

—No? Doncs no ho comprenc.

Tot d'una, un individu es posa dempeus a la butaca i demana que es faci silenci.

—*Respetable público! Tenemos aquí entre nosotros a las dos lumbreras del cine europeo...*

—Són americans! — interromp algú.

L'improvisat orador segueix:

—*...del cine europeo y extranjero, señores Douglas Fairbanks, padre e hijo. Pido para ellos un aplauso!*

Ovació.

Douglas pare s'aixeca i saluda.

—Posa't dret tu, també! — li diu al fill.

L'ovació es prolonga.

—*Que hablen! Que hablen!*

Douglas es fa explicar què és el que demanen.

Es torna a aixecar:

—*Señores: mochas gracias!*

Es gairebé tot el que sap dir en castellà.

Del Concert Apolo fem cap a La Criolla, en ple barri xinès.

No es pot donar un pas...

En una llotja muntada a un dels costats, un matrimoni ens fa lloc.

Les parelles ja no ballen. Tothom es detura a contemplar els Douglas.

Com a l'Apolo, els admiradors que vénen a estrènyer la mà dels dos artistes es multipliquen.

—Teniu! — exclama un entusiasta.

Són dos cigars havans.

Douglas pare n'encén un i dóna l'altre al fill.

L'entusiasta torna amb unes flors per a la duquessa.

—Es gentil, això! — murmura aquesta.

Els carrers del Cid, de Peracamps i del Migdia deuen haver quedat buits. Tothom ha acudit a La Criolla. La veu que els Douglas Fairbanks es troben al popularíssim cabaret ha corregut com regueró de pólvora.

—*Atención! Atención!*

Va a començar la revista. Surt un anglès — amb pipa i salokoff — que vol conèixer el barri xinès i La Criolla. Però té por. Li han dit que a La Criolla hi ha mala gent.

—No ho cregueu—salta l'acompanyant—. Vegeu... A La Criolla hi vénen figures de la categoria del Douglas Fairbanks pare i Douglas Fairbanks junior.

Aplaudiments a vessar.

Salutació dels dos Douglas.

Surten ara tres xinesos que canten no sé què de la «tin-ta que tinc al tin-ter» i de la «son que tinc a les cinc».

A continuació, cuplet de *La cocaina*, per la reina del barri xinès.

La *Pescatera*.

—¡*Ay! Mira Douglas; qué morenazo!*

—Aquest em «castiga»... — fa observar el pare Douglas a la duquessa.

Segueix una paròdia de les festes de Setmana Santa a Sevilla, amb armats i «saeta» allusiva i tot a les eminències del cinema.

El torero Matamoros...

Capa, banderilles, espantada de cap a una columna, brindis *a los reyes de Hollywood* i orella. Etcètera.

Els dos Douglas riuen a cor què vols, cor què desitges.

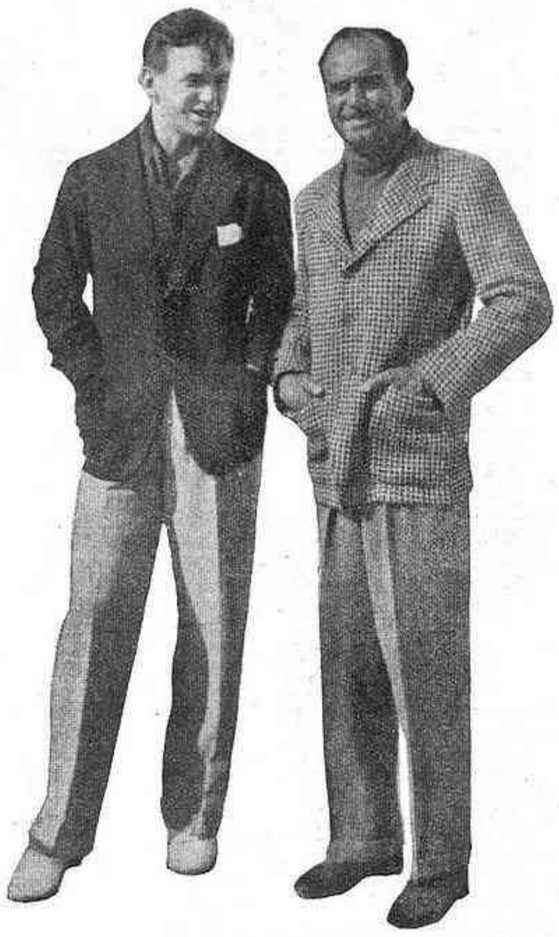

Els dos Douglas

—Meravellós! — exclama el pare a cada moment.

—Millor que al Folies-Bergère! — comenta el fill.

Evidentment, cap altre espectacle no pot donar-se de més pintoresc, de més color.

—No he vist mai en la vida — afegeix Douglas pare — una cosa semblant; ni a Saigon, ni a Xanghai, ni a Port-Said... en lloc!

Un tipus s'acosta amb un plec de paper que en un temps fou blanc.

—*Mossiú, firme aquí.*

Douglas pare signa. Després de signar, passa el paper al fill, perquè també signi.

La duquessa de Sermonetta està encantada.

Li ofereixen, des del públic, un segon ram de flors.

I un cigarret egipci.

La sortida de La Criolla és difícil. El públic s'agombola entorn els dos artistes. D'abraçades, demaneu-ne tantes com vulgueu.

—*Al tanto con el reloj!* — adverteix un inspector de vigilància.

Els Douglas Fairbanks, sobretot el pare, no fan gens d'esment de l'advertència.

—Són bona gent... — diuen.

JOAN TOMAS

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR
Societat General Espanyola de Llibreria
Barbarà, 16 *** Telèfon 14186

METROPOL

DISSABTE DE GLORIA

L'encant d'una música inspirada i d'una luxosa presentació, han produït l'opereta més exquisida de

Liane Haid - Ivan Petrovich

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL TEATRE

TEATRE I MUSIC-HALL

Els «fins de festa»

Seria una cosa completament inútil dir que el teatre passa una profunda crisi, perquè ja ho sap tothom i damunt d'aquestes planes s'han escatit les causes del mal i àdhuc s'han proposat remeis molt interessants i que potser caldria assajar. Però tots els elements que viuen del teatre — o que no en poden viure — s'exclamen, es reuneixen en mítings i assemblees i presenten bases, com qualsevol altre «front únic», per veure si poden alleujar una situació que gairebé és tràgica per a molts d'ells. I una de les coses que vaig veure que propugnaven en algunes d'aquestes reunions desesperades, era l'obligació de donar en els cinemes un «fi de festa», o per dir-ho en termes moderns, un número de music-hall.

Fins ara, aquesta petició no em sembla pas haver assolit un èxit esclatant. I en canvi, alguns teatres han provat d'afegir a llur espectacle habitual l'atractiu extraordinari del fi de festa. Com a regla general, podem dir que el resultat ha estat que en els teatres on no anava gaire gent, no hi ha anat ningú més per l'esquer d'una orquestra o d'una ballarina que treballessin un quart d'hora a continuació de l'espectacle ordinari, i que en els locals que ja tenien una concurrència regular, l'entrada s'ha mantingut també si fa no fa igual. O sigui, que el fi de festa ha estat una despesa inútil per a la butxaca de l'empresari ja prou castigada amb nòmines i impostos.

I és que el fi de festa és una cosa totalment anacrònica, que no fa el pes ni als poblets forans. Es un record dels temps idíllics que al Liceu o al Teatre de la Santa Creu les funcions d'òpera o de vers havien d'acabar forçosament amb un espectacle coreogràfic que permetia als bons barcelonins airejar-se l'esperit de mals de cap o d'angúnies artístiques tot admirant les cames de les ballarines. El fi de festa s'havia de beneficiar també, anys més tard, de l'edat d'or de les *varietés* espanyoles, d'aquella edat d'or que Jaume Passarell o Sebastià Gasch ens evoquen de tant en tant, que té els seus noms més gloriosos en la Fornarina i la Raquel, i que la presència venerable de la Nitta-Jo, que torna aquests dies a Barcelona per a rejovenir els nostres pares, fa reviure, amb el ressò d'aquelles competències aferrissades d'admiradors entusiastes, a la memòria de tots aquells que van presenciar-ho. Aleshores era una cosa indicadíssima que qualsevol cupletista «*predilecta de las señoras*» cantés, amb complicat canvi de vestits, mentre el quintet repetia inlassablement l'*estribillo* del número anterior, quatre o cinc cançonetes que després es popularitzaven per celoberts i tallers de modistes. Adhuc les dansarines amb més o menys pretensions artístiques eren adequades per als fins de festa, en aquells temps feliços que no es coneixien els concerts de danses ni els ballarins transcendentals.

L'imperi de la cupletista arribà a proporcions apoteòsiques. A Barcelona tinguérem àdhuc una *Catedral de las Variedades*, que era, ja ho recordareu, l'enderrocat Eldorado. Pilar Alonso creà l'èxit esclatant i fugacíssim del cuplet català i la Serós fou la darrera triomfadora dels *varietés* espanyols.

Però aleshores la gent s'adonà que existia una cosa que es deia music-hall, i que tenia unes característiques de modernitat i de dinamisme de les quals tots aquells números de ventrílocs, ballarines, cupletistes i excèntrics musicals que estaven acostumats a veure eren totalment desproveïts. Ferran Bayés va importar la revista moderna, i amb ella els grans números del music-hall internacional, i aquell espectacle tan diferent del que estàvem acostumats a veure s'ha imposat, a la llarga, i ha arreconat totalment el vell gènere de les *varietés*. Avui dia només s'aguanten dues o tres cupletistes d'una originalitat i temperament autèntics, com la Luisita Esteso, la Fontanar i potser la Blanca Negri, i un parell de ballarines de força, com la Goyita Herrero i la Custodia Romero. I aquests números bons van perduts en mig del mar lamentable de les *varietés* espanyoles, plenes de nàufrags llastimosos i de ruïnes més o menys venerables. El públic de teatre no s'avé gaire a barrejar uns dos gèneres tan diferents, i en canvi s'ha creat un públic àvid i fidel de music-hall que paga sis pessetes per butaca al local infecte del Barcelonès quan s'anuncia un bon espectacle amb garanties de conjunt i *entrain*, com els que ha organitzat en els seus viatges Harry Fleming. L'altre dia, davant la possibilitat de trobar-se amb una bona funció de music-hall, donaven bones entrades a l'Olympia, amb uns cartells que havia organitzat en Sugrañes sobre la base de Roland Dorsay *et ses cadets*.

Si els cinemes, en canvi, es decideixen a donar fins de festa amb números de music-hall, barreja completament viable i adequada, d'ús corrent en molts països, tal com demanen els artistes, el públic segurament respondria i s'avindria àdhuc a un lleuger augment del preu de les localitats. Els amants del music-hall tindrien altra satisfacció a llur afició que els espectacles embafadors de les barraques del Parallel. Voleu dir, però, que els artistes se'n beneficiarien gaire? Perquè tota aquella legió de *creadores de cantos y bailes regionales*, de ballarins de goma i d'imitadors d'instruments no serviria pas com a fi de festa en un cinema de categoria. Caldria anar a cercar bons números estrangers de music-hall, i aleshores tota la fauna lamentable de les *varietés* espanyoles hauria de seguir refiantse, com fins ara, dels *bolos* per cafès de suburbi i per teatres de poblets de mala mort.

RAFAEL TASIS I MARCA

Un fi de festa conegut a Barcelona: les Sunday Girls

LLANTERNA

«La Barraca»

Dintre pocs dies arriba a Barcelona la companyia teatral que sota el nom de *La Barraca* actua dirigida pel poeta Federico Garcia Lorca. Ja en aquestes mateixes columnes, J. M. Lladó i Figueres explicà fa temps als nostres lectors en què consistia aquesta que més que una companyia és una institució teatral, que en el poc temps que porta de vida tant ha fet, en pro del bon teatre, per les terres d'Espanya on abans no veien sinó, i encara rarament, alguna companyia que hi feia *bolos*.

La Barraca, com recordaran els nostres lectors, és constituïda per un grup d'entusiastes estudiants, que representen sobretot obres del teatre clàssic espanyol.

Es obvi de dir com cal assenyalar la seva actuació en aquests temps de marasme teatral i amb quina atenció s'ha de seguir tot el que de digne i de ben orientat es faci en pro del bon tatre, i per això dedicarem a l'actuació de *La Barraca* entre nosaltres l'atenció que es mereix.

Wilhelm Mayer-Förster

Meyer-Förster ha mort a Berlín als setanta-dos anys, i en feia ja uns quants que estava retirat de la vida activa, havent perdut la vista.

Meyer-Förster, després d'estudiar dret i història de l'art, havia debutat en 1885 amb una novella satírica publicada amb pseudònim. Després d'altres novelles i d'estrenar alguns drames, no gaire remarcable tot plegat, oferí al Berliner Theater el drama sentimental *Alt Heidelberg*. El director del teatre vacillava a representar-lo; per fi, es decidí, i l'obra fou l'èxit teatral més gros conegut de trenta anys a aquella banda. I no sols a Alemanya, sinó a tot el món: àdhuc se'n féu una traducció japonesa.

Fa prop de vint-i-cinc anys que *El vell Heidelberg* fou representat a Barcelona, al Romea, amb un èxit semblant a l'aconseguit a tot arreu. De l'estrena d'aquesta obra nasqué la moda, efímera, que els estudiants portessin boina, amb una cinta del color distintiu de la Facultat a què pertanyien.

Més tard, hom volgué treure un film de l'obra de Meyer-Förster, amb autèntics estudiants de Heidelberg com a figurants, però aquests protestaren sorollosament de la falsedat del drama sentimental, que representa la vida i els costums dels estudiants sota un aspecte que no té res a veure amb la realitat. Però al públic tant se li n'ha donat sempre de tot això, i ha seguit preferint la ilusió sentimental a la pintura crua de la veritat.

CAPITOL

DISSABTE DE GLÒRIA

L'estrena de la sensació

JUSTICIA DIVINA

UN BRINDIS DE TERROR
UN FILM IMPRESSIONANT

—Amb la vostra mania de deixar la porta oberta, s'han escapat dos microbis d'aquest cultiu!

(*Le Rire*, París)

Acadèmies de ball

Una d'aquestes darreres setmanes no sabiem de què parlar. Tot era gris a l'horitzó teatral. Cap espectacle no era mereixedor de comentari. Però heus ací que, en passejar uns ulls distrets per damunt de les cartelleres, un nom ens va cridar l'atenció: Pilar Alcayde. «No balla malament aquesta noia, vàrem dir-nos. Fa molt de temps que no l'hem vista. Ha d'haver progressat molt. Anem-la a veure. Li dedicarem un article...» I dit i fet. Aquell dissabte vàrem anar al Circ Barcelonès on actuava.

La Pilar Alcayde és una vella coneguda dels barcelonins. I dels lectors de MIRADOR.

Un producte de les acadèmies de ball

En setembre de 1930, l'amic Tomàs li elogiava des d'ací la seva ànima de ballarina, i li criticava la manca de nervi i el vestuari massa convencional. Algun temps després, l'Alcayde se n'anava a Amèrica. Si la memòria no ens falla, el transformista Darwin i l'intermediari Nanín l'acompanyaven. En va tornar més seca que un clau. «Els menjars d'allà no em proven», ens deia. Després va formar parella amb la Isabelita Hernández, una altra ballarina. La parella es deia Pili-Betty o una cosa semblant. Un quant temps de rodar la Ceca i la Meca, i separades una altra vegada. Com hem dit, ara l'hem tornat a veure al Barcelonès. I, decididament, no li podem dedicar un article. Decididament, aquesta noia no ha fet cap progrés. Tot el contrari. Pilar Alcayde ja voreja l'amanerament. Balla el de sempre i com sempre. L'etern *fandanguillo* d'Antequera amb indumentària de xàrleston i un vocabulari coreogràfic dels més elementals: uns *destaques*, unes espolsades de peu enrera i uns quants passeigs. Això és tot. L'Alcayde és una víctima de les nostres acadèmies de ball. Ja que el seu estancament ens priva de dedicar-li un article, el dedicarem a aquestes famoses acadèmies, que tantes noies han fet malbé. S'imposa la denúncia de tanta irresponsabilitat.

La dansarina flamenca, temperament a l'estat pur, no necessita l'estudi. Aquest li faria més nosa que servei. Ja ho dèiem fa poc. La dansarina de teatre, per contra, el necessita com el pa que menja. Ha d'estudiar. I estudiar fort. Necessita vuit anys d'escola per a poder presentar-se en públic. Les nostres acadèmies, per contra... Ricardo Moragas ha estat el darrer mestre de ball barceloní amb cara i ulls. Mort aquest professor, que actuava ací a mitjans del segle passat, l'ensenyament ha degenerat paulatinament fins arribar a l'estat catastròfic actual. Cartagenero, Carrasco, Bautista, Alcaraz... Tots aquests senyors no exigeixen cap preparació a les seves deixebles. Aquestes, amb la mateixa despreocupació que demanen un cuplet als Viladomat o als Benito, s'adrecen als Cartagenero o als Bautista i els diuen: «Posi'm un ball.» I aquests diguem-ne mestres trien qualsevol música entre les moltes que els forneixen els quatre músics proveïdors d'acadèmies. I posen el ball. Molts *fandanguillos*. Es el gènere que abunda més. I alguna *zambra* o alguna *farruca*. Què són aquests balls? Res. Quatre *destaques*, quatre passeigs i un *desplante* final, ensenyats sense cap exercici preliminar. Això no és ball ni res. Es un balbuceig inarticulat.

La irresponsabilitat d'aquests pseudo-mestres és immensa. N'hi ha un que, després d'actuar de transformista una curta temporada, va installar una acadèmia sense conèixer res de dansa. I ara no pot donar l'abast de tantes alumnes que té. A un altre se li va adreçar un ballarí rus, de pas per Barcelona. Li va demanar que li posés la *farruca* del *Sombrero de tres picos*. I el nostre home li va contestar que allò no era una *farruca*, sinó un *danzón* i que ell ja tenia músiques de *farrucas* veritables. Definitiu! A Barcelona, només hi ha un mestre de ball espanyol responsable. El mestre Coronas, del qual ja hem parlat ací. Però aquest bon home ensenya passos veritables i difícils, per a practicar els quals cal una forta preparació. I, naturalment, com que ací no hi ha cap noia preparada, el mestre Coronas no té clientela. I ha de guanyar-se la vida fent de corista de sarsuela i altres coses estrafolàries, mentre resta per aprofitar la seva gran preparació i competència.

Les nostres acadèmies de ball són altament pernicioses. Desgraciada la noia que hi va a parar! No farà mai més res de bo. Es debatrà tota la vida en un carreró sense sortida. Si té ànima de ballarina, els quatre mots elementals que li han ensenyat seran insuficients per a expressar ordenadament les seves emocions. Serà com un escriptor dotat que no sabés gramàtica. Si és intelligent i, en adonar-se que allò que li han ensenyat no és ball ni és res, vol recomençar, ja no hi serà a temps. Serà massa tard. No tindrà salvació. Són moltíssimes les noies dotades com Pilar Alcayde que les nostres acadèmies han espatllat. Hi ha legions de noies que són víctimes sempre d'un ensenyament així d'improvisat i elemental.

SEBASTIÀ GASCH

CAMISERIA FITO BARCELONA

Exit en a mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

The Majorca Sun
and
The Spanish Times
El més important setmanari anglès que es publica a Espanya.
Llegit per tots els anglesos i americans
25 cèntims en tots els quioscos

Dissabte de Glòria
SOLEMNE PRESENTACIÓ
Revista musical!
Espectacle!
Comèdia!
Emoció!
UNA OBRA MESTRA DE
W. S. VAN DYKE

URQUINAONA

F. VEHILS VIDAL
32, Portal de l'Angel, 34
7, Plaça Universitat, 7
Presenta les darreres novetats en Zèfirs, Popelins, Oxfords i Sedes per a camises a mida
ACURADA CONFECCIÓ — PREUS BARATÍSSIMS

Dª Francisquita
Raquel Rodrigo
Matilde Vazquez
Fernando Cortés
Antonio Palacios
Manuel Vico
Felix de Pomés
Un film de
Hans Behrendt y Hans Jacoby
Música de Amadeo Vives
Adaptada por Juan Gilbert
Director: Hans Behrendt
Diálogos: Francisco Elias
Supervisor J. Vives Giner
Operador: Heinrich Gaertner
Arquitecto decorador: Herbert Lippschitz
La primera producción nacional de Ibérica Films S. A.

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

ELS LLIBRES

M. de Montoliu, Breviari crític. vol. IV (Biblioteca Balmes)

La història es va bastint amb pedres diminutes; l'enorme castell que mirat de lluny us dóna la impressió d'una massa uniforme, mirat de prop apareix com un mosais construït a còpia de petits afanys i de molt de temps.

Manuel de Montoliu

La història literària de Catalunya no s'ha desenvolupat, lamentablement, d'una manera normal. Hem hagut de patir, des de la naixença a la Renaixença del fet literari, uns quants segles de silenci on s'ha desfet tota l'educació de l'esperit. I a partir dels inicis de la Renaixença fins a fa ben pocs dies, l'esperit literari de Catalunya, completament ineducat, ha hagut de lluitar pel recobrament del sentit de l'idioma i per la seva normalització.

Vivim, doncs, els primers moments de la nova història literària catalana. Hi vivim quan les literatures actuals s'han enriquit amb multitud de troballes de les quals fóra estúpid negar la transcendència. Catalunya s'ha enrolat al córrer del món d'una manera inesperada i la seva història literària, que no era pas un castell ruïnós sinó inacabat, segueix edificant-se. Cal doncs parar atenció al moment.

L'historiador del fet literari actual, com el de tots aquells fets recents damunt dels quals no és possible una visió panoràmica, haurà de fer la seva feina d'una manera analítica que els historiadors posteriors tindran cura de sintetitzar. Cada instant, cada afegitó a la literatura catalana del dia és una d'aquelles pedres que bastiran la història. Aquest procediment d'anàlisi damunt del fet literari quotidià, les apreciacions objectives del crític periodístic de literatura, han de tenir aquí, no pas el valor passatger d'un comentari marginal que no es salva de la minsa durada d'un full periòdic, sinó que han de tenir un valor més substancial: el de dibuixar, per peces, quin és el panorama actual de la literatura catalana, les seves pedres blanques i les característiques, a cada moment, d'aquesta literatura.

Aquest treball d'anàlisi l'ha portat a cap d'una manera digna, pacient i objectiva Manuel de Montoliu, que, d'altra banda, és el més constant dels nostres crítics i el que de més temps, i amb una preparació realment extraordinària, ve fent, a Catalunya, aquest treball. Damunt les pàgines periòdiques la crítica objectiva de Manuel de Montoliu no té pas aquell to periodístic i marginal en què és tan fàcil de caure, sinó que adquireix un to de vigorisme i de consciència, desentranyant la transcendència del fet literari català i situant-lo en el lloc que li pertoca. Solament així és possible d'agrupar aquests treballs de crítica en un volum que us doni la sensació d'una autèntica història literària catalana del temps actual. Aquests articles agrupats cronològicament per biennis, van precedits d'un pròleg que serveix per a lligar la tongada literària que s'enclou en cada volum amb les que s'enclouen en els precedents. Es doncs, de fet, l'anàlisi completa i cronològica de la literatura catalana moderna.

Aquest és el to de tots i cadascun dels volums del *Breviari crític* de Manuel de Montoliu. Per ells passen tots els noms i totes les obres que sonen en la literatura catalana moderna. Res no és podria afegir de nou, com característic del volum IV del *Breviari crític*. Aquesta història literària és una obra uniforme. I, àdhuc volent-li treure tota la transcendència, una excellent obra de consulta.

IGNASI AGUSTÍ

EN VENDA
"COM HE DE CONSTRUIR"
(Un llibre de construcció viu i concret que ha nascut entre el vent i el sol de les bastides)
per
PERE BENAVENT, ARQUITECTE
Preu: 4 pessetes
Administració i venda:
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

"Anna Karènina" en català

El mot *artista*, emprat com a substantiu, és un terme extremament perillós que lleva rigor al llenguatge En substancialitzar un atribut, contribueix a la confusió de coses que caldria distingir sempre amb tota netedat. Contribueix a identificar la persona — l'artista, com diem — a allò que no és sinó una aptitud d'aquesta persona, funció espiritual que s'exerceix conjuntament amb altres funcions i que de cap de les maneres no pot pretendre al monopoli de la personalitat, confonent-se amb el nexe espiritual de l'home, nexe d'on irradien les múltiples funcions que tracten de desenvolupar-se d'acord amb llurs lleis pròpies i entre les quals podem distingir ara la funció estètica.

Tolstoi, com a cas extrem, és un exemple típic que ilustra les distincions que acabem d'establir. Tolstoi posseeix l'aptitud artística a un grau màxim, aptitud entesa com la capacitat de situar-se enfront de la vida, en actitud de pura contemplació, la mirada neta al servei estricte de la imparcialitat, i amb tot això capacitat de bandejar les preferències, les perspectives morals, de rompre les amarres vitals que lliguen l'espectacle a la nostra voluntat, per no considerar homes i actes sinó en ells mateixos i no pas, com fem quan vivim, en relació al *jo*. *Anna Karènina* és l'exemple més peremptori d'una obra concebuda en aquesta forma.

El cas més sorprenent per tal com Tolstoi, per una pila de característiques psicològiques, semblava poc capaç d'isolar-se en l'objectivitat. Home de prejudicis, d'extrems doctrinals, d'obsessions personals, una pila de coses en la seva naturalesa poliforme conspiraven contra la puresa de l'esguard escrutador. Es el misteri de la creació artística que l'home sigui capaç per moments d'emancipar-se de l'embriaguesa de la vida, bandejant els vapors deformadors que transpiren del cor i dels sentits, assolint així la puresa de la visió. No res de Tolstoi sembla contagiar *Anna Karènina*. Ens movem en una zona impermeable, on no hi ha sinó una llum absenta d'opacitats, una llum que testimonia l'exercici d'aquella funció que assenyalàvem en començar i que sembla exercir-se a contracorrent de l'*élan* vital. En *Anna Karènina* no hi ha ni ombra del teòleg que té qüestions amb Roma, de l'esteta que renega de Shakespeare i troba Sully Prudhomme més poeta que Baudelaire, del moralista que teoritza amb persistència morbosa sobre la qüestió sexual. Es la vida que sembla tenir ací la paraula, i Tolstoi no fa sino escriure sota el seu dictat.

En la seva fecunditat que engendra sempre noves formes, la vida sembla pràcticament inexhaurible. Depassa sempre i en tots sentits, tota imatge que d'ella puguem obtenir, però la vida tanmateix, a desgrat de la infinita varietat de les seves veus, sembla orquestrada damunt d'unes quantes notes sostingudes, motius que es repeteixen inlassablement i amb tanta més freqüència com més subterrànies són les seves arrels profundes. *Anna Karènina* sembla dominada per l'ambició — i amb quina grandesa realitzada — d'inventariar aquestes dominants fonamentals. Es en aquest sentit que gosaríem dir que *Anna Karènina* és una obra en la qual la vida és registrada amb una passió de totalitat. Naixença i mort, i entremig tots els motius bàsics que orquestren la melodia que va des del bressol fins a la tomba.

Obra total i obra una. Cal refusar la concepció superficial que vol que ens trobem davant d'una superposició de novelles parcialment independents, concepció que obeeix a la presumpció de creure que hom desmunta així el mecanisme secret de la composició del llibre. Ací no hi ha altre secret que el d'una visió de totalitat que tot mantenint l'originalitat *irreductible* de cada personatge, estableix una tan estreta correlació entre tots ells que no és sinó en l'entremig d'aquesta correlació que tots ells viuen, parlen, callen, desitgen i es turmenten. Per explicar els individus cal sotmetre'ls a les forces centrífugues que provoquen els altres. Es inevitable, però el gran perill ací s'escau en el fet que tota l'existència dels individus es volatilitzi en aquest sistema de forces centrífugues. Aquest perill és tan difícil d'evitar que pocs són els autors que en triomfen.

En *Anna Karènina*, els personatges no sols sembla que visquin, per emprar les fórmules banals del lector mitjà, sinó que a més a més *existeixen* amb aquella impressió de corporeïtat que és la suprema ambició del creador.

Es en aquest ordre d'idees que diem que *Anna Karènina* dóna la nota metafísica. Però entenem-nos! Per què serà que molta gent s'entesta a creure que el terme metafísic alludeix a una investigació d'allò que hi ha darrera les aparences? Qui ha parlat d'aparences? No, no es tracta d'aparences, com voldrien alguns fisiòlegs que fan filosofia barata, que els moviments del cor són tan reals com poden ésser-ho els astres del firmament. Es tracta de mantenir el sentit no d'*aparença*, sinó de cosa que *apareix*, que esdevé visible. I com Tolstoi aconseguirà donar la dominant per dessota la confusió de veus que es fan sentir? Per un treball prodigiós d'orquestració. No és cosa de disposar-ho tot horitzontalment, sinó al contrari, mantenir el sentit de la vertical, saber-se fer gràvid i lleuger a la vegada, d'acord amb el coeficient gravat al cor de cada cosa.

La tendència que té la vida a reproduir-se en simples variacions sobre uns quants motius fonamentals, és ací registrada pel novellista. Diríem que la vida obra damunt les iniciatives personals com una força unificadora. La majoria de les persones que ací van i vénen semblen tenir la vocació de distingir-se i a cada pàgina el llibre sembla prometre-us grans aventures. I amb tot, no hi ha res d'això. Llevat d'Anna, tot s'escola pels camins més fressats de la normalitat, aquesta normalitat que culmina en Karenin, home de formes per al qual el codi social ho és tot. I la tragèdia d'Anna

Tolstoi

serà, en el fons, cosa metafísica, com establirem tot seguit, i solament en la forma conflicte entre dues vivències incommensurables: la regla i l'excepció.

Quina miopia de creure que *Anna Karènina* segueix la trajectòria romàntica, la passió contra la convenció! Es que hi ha ací res de comú amb Georges Sand, Musset, Dumas fill, etc.? Estem ací dins l'ordre real i incommovible. *Anna Karènina* és una obra clàssica, si clàssic vol dir objectivitat i per tant superació de l'època. «Jo m'he reservat la venjança», diu la paraula de Déu transcrita per l'apòstol Pau, i aquesta és la paraula que Tolstoi ha escrit damunt la seva novella. (No sabem per quin motiu no figura aquest versicle de les *Epístoles* en l'edició catalana.) Es doncs que hi ha ací una moralitat implícita?

Recordem el símil d'Aristòtil. El perfum no fa la flor, però donada la flor, el perfum és inevitable. Es de més a més, però inevitable. Sense fer cos amb la flor, se'n desprèn i és copsat per un òrgan especial. Ací passa el mateix. La moralitat resulta per accident tot seguit es troba un lector que tingui l'òrgan moral ajustat al mateix diapasó sota el qual l'obra ha esta harmonitzada. Anna ha perdut el seu centre de gravetat, s'ha posat fora de la seva òrbita vital, contra l'ordre, no l'ordre de tal o tal altre codi social, sinó contra l'ordre en si, i sense control és llançada per la força del desordre sota les rodes del tren en marxa. No es tracta de teories ni de teologies, es tracta de fets ben reals, repetim-ho.

I nosaltres no sabem res de més emocionant que les pàgines en les quals Anna vol aparèixer tranquilla i es diu feliç. Tolstoi manté paralleles les dues veus, la que es fa sentir al defora, la que *apareix*, i la fonamental, aquella que no usa d'altre registre que el del desesper. Desesper que s'alimenta de la seva pròpia substància i que contra tot i per damunt de tots, empeny Anna vers la mort.

Es Anna la protagonista? I per què ha d'haver-hi protagonista? Anna ha mort i la novella no s'interromp. Però no ens enganyem. Hem parlat de correlació i hem de sostenir que aquesta correlació no sols porta sobre presències reals o possibles, sinó que també sobre absències fetes presents per la memòria, per aquest sentit de continuïtat que caracteritza la vida.

Es amb la memòria plena del suïcidi d'Anna que llegim les darreres pàgines del llibre, en les quals Levin descobreix dues coses: que el seu fill el coneix ja i que el Déu de Kitty també pot ésser el seu Déu.

I si aquestes són les darreres pàgines, no seran també el final en el sentit teleològic del mot? Final, finalitat, termini que aclareix tot el sentit de la sèrie. Quan el menut des del bressol, amb gran emoció de Kitty, dóna signes evidents de distingir les persones, de *conèixer* el seu pare, Levin, que tantes penes s'havia donat discutint a soles el Déu dels filòsofs, s'adona que ell també coneix el Pare. El sentit cristià del Déu personal és així traduït en termes d'una bellesa pregona i insuperable.

En acabar de llegir un llibre com aquest, moltes admiracions literàries empallideixen. En els llibres ens havíem avesat a sons falsos que l'habitud ens feia tenir per autèntics. Heus ací el so autèntic, en la presència del qual hom descobreix la manca d'afinació de molts novellistes que passen per grans. Hom tem per uns quants dies d'obrir un altre llibre i sembla que no hi ha altre delit que el de començar de bell nou pel començament...

JOSEP PALAU

De la vida a les lletres

Aquests dies ha mort a París una senyora d'edat, quasi oblidada del gran públic; a les seves honres fúnebres acudiren algunes personalitats, poques però triades, del món intellectual. La senyora d'edat era la vídua d'Alexandre Dumas fill, el qual l'havia precedit en la mort trenta-nou anys, és a dir en 1895.

Els diaris, en aquesta circumstància, han recordat una vegada més que el nom de l'escriptor que fou un dels més populars de la literatura romàntica francesa, i potser més que com autor de tantes obres d'èxit, com *La femme de Claude*, *L'affaire Clemenceau*, *Demi-monde*, només com autor i un dels protagonistes de *La Dama de les Camèlies* que tantes generacions ha commogut, en el text original o en el reduït per G. M. della Piave i posat en música per Verdi.

Per la nostra banda, sempre recordem dues interpretacions, una de Sarah Bernhardt i una altra d'Eleonora Duse, que en reviure escènicament l'heroïna de Dumas arribaven a altituds que cap altra artista no ha assolit mai, com en la vestidura musical ningú que les hagi sentides no oblidarà la Storchio o la Bellincioni.

* * *

Qui a París visita el pintoresc i tranquil cementiri de Montmartre, que tant contrasta amb el remorós barri al cor del qual és quasi collocat, i demana a un dels guardians que passeja pels magnífics vials, on és la tomba d'Alphonsine Plessis, probablement li respondrà que no ho sap, però si afegeix, per tal d'indicar millor la tomba que vol visitar, el sobrenom de la Dama de les Camèlies, immediatament li diran on la pot trobar. Aquesta és de marbre blanc, i d'estil romà. Quatre grans làmpares hi són sempre enceses, i, cosa més sorprenent, en tot temps hi ha magnífiques camèlies sobre la tomba. Hem dit que aquesta és de marbre blanc, i cal que ho rectifiquem una mica: era blanc originàriament, perquè amb el temps s'ha tornat d'un to bru indefinible, format per les innombrables firmes que gent de tota mena i de tots països han volgut posar sobre el marbre.

Passen els anys, i el record de la Dama de les Camèlies o de la Traviata no s'ha esvaït, i encara avui són en nombre considerable els estrangers que no deixen París sense haver retut llur pòstum homenatge a l'amorosa heroïna. I així i tot, n'hi ha que han cregut sempre que el personatge de Dumas no ha existit sinó en la fantasia del seu creador.

* * *

No. Alphonsine Plessis ha existit efectivament. Arribà a París a l'edat de quinze anys, procedent de la seva Normandia natal, i si no tenia vicis, la seva virtut no era intacta. Una exquisida beutat era tota la seva riquesa i començà a despendre-la al Barri Llatí, a la Chaumière, sala de ball prop del cementiri de Montparnasse. Sinistre averany...

En aquell temps, Alphonsine vivia en una petita i pobríssima cambra en una mansarda, però en baixà per no pujar-hi mai més quan trobà el duc de Guiche, ros, elegant, un dels majors *viveurs* de l'època, que acabava de sortir de la Politècnica.

Mentrestant Alphonsine havia transformat el seu nom, que li semblava vulgar, pel de Maria.

Els seus cabells negres arribaven fins a terra, deia Dumas. Tenia «uns llargs ulls d'esmalt, com una japonesa». Théophile Gautier celebrà la seva distinció exquisida, el seu «cast i pur» oval, els ulls ombrejats per les llargues pestanyes i les seves celles d'un arc puríssim, un nas d'una corba neta i delicada, les seves formes aristocràtiques que la feien envejar de totes les grans dames del temps. Fins Paul de Saint-Victor fou seduït per aquesta «figura d'àngel sensual, de rostre oval i blanc com una perla perfecta».

Si amb tot això no s'arriba a res en la vida, n'hi hauria per descoratjar-se d'ésser bella i admirada.

Del dia en què Maria Plessis conegué el duc Agenor de Guiche es convertí en el més graciós ornament dels llocs de diversió. Tingué altres amants; molts amants rics i amb títol. Jacques Dyssord renuncia a fer-ne la llista i no gosa a fer aparèixer la figura d'Alfred de Musset. Deixem de banda Perré i Stackelberg, per a esmentar Dumas fill, que idealitzà la dona galant morta de tuberculosi als vint-i-tres anys, quasi purificada pel dolor, de les faltes que havia comès. D'altra banda no és l'Evangeli que

Dumas fill (bust de Carpeaux)

diu: «molt et serà perdonat perquè molt has estimat»?

Els amors de Maria i Alexandre només duraren alguns mesos, perquè mentre viatjava per Espanya amb el seu pare, ella moria el 3 de febrer de 1847, assistida per un capellà que li assegurà el perdó del cel per tots els pecats comesos. Només quatre persones seguiren el seu enterrament. Veritablement no eren molts donada la llarga sèrie dels seus amants i admiradors. En canvi, la venda dels seus mobles, joies, cavalls i robes en pública subhasta, atragué tot París, però així i tot quedaren 20,000 francs de deutes per cobrir.

Moltes coses s'han dit de la gran cortesana, però sembla que efectivament demés d'un enginy brillant era d'una infinita bondat que l'havia feta popular al barri. Tenia una gran facilitat a mentir. I quan era sorpresa en aquest flagrant delicte, solia respondre amb un somriure angelical i la frase que «les mentides són necessàries a les dones perquè conserven les dents blanques».

* * *

El model viu de la Dama de les Camèlies fou certament una de tantes criatures que han rebut de la naturalesa una barreja de dons contradictòria i degué la seva elevació de la multitud al fet d'haver tingut amants d'una certa qualitat. Però certament això no hauria bastat per a trametre a la posteritat la seva angoixosa història. Sense la seva troballa amb Dumas fill i sense l'amor d'aquest envers ella, hauria estat un de tants meteors fulgents fugissers que escampen una mica de llum durant el seu velocíssim recorregut, però no deixen cap rastre.

ATHOS NOVELLIS

Qualsevol llibre a qualsevol preu
MAGATZEMS GASSÓ
FIVALLER (abans Fernando), 42

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Per a les Pasqües
REGALEU LLIBRES
(Nacionals i estrangers)
Llibreria Francesa
RAMBLA DEL CENTRE, 8 i 10
Sucursal: PASSEIG DE GRÀCIA, 87
BARCELONA

Còpia del model en una colònia nudista.
(*Marianne*, París)

—Estigui's quiet! Això no figura al *scenario*!
(*Ballyhoo*, Nova York)

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions

Camps-Ribera i Bosch-Roger

La quinzena de pintura inaugurada dissabte passat a la Sala Parés i a La Pinacoteca amb Camps-Ribera i Bosch-Roger de protagonistes, respectivament, constitueix una mena de festa major de l'art català jove. Aquests dos artistes esmentats poden figurar, cada un per drets propis, en els diversos primers llocs especials que pot cedir cada poble en un moment donat.

De Camps-Ribera a Bosch-Roger hi ha una separació enorme. Diem això per a treure tota possibilitat de malentès en el que es refereix a paral·lelismes. Aquest motiu ens obliga a recensionar les dues exposicions per separat, contràriament al que havíem resolt d'un bon principi, és a dir, comentar-los conjuntament amb la idea d'unir-los en aquest procés d'exaltació de la bona pintura en què tots dos han anat a coincidir.

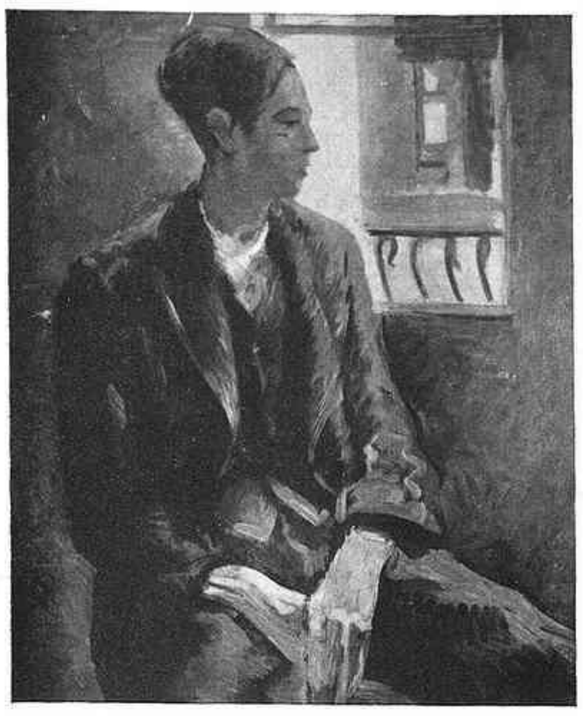

Camps-Ribera — Jove obrer

Bosch-Roger ha fet la seva exposició més completa, més atraient, més solidificada. S'havia anat descabdellant d'aquella manera que equivalia a resumir una sèrie de teles al volt de veritables peces mestres. A La Pinacoteca, actualment, s'han invertit les posicions.

La majoria dels quadros són veritables acords totals transportats a una alçada vivíssima, plens d'intenses emocions i de les més grans proporcions pictòriques. En la pintura de Bosch-Roger hi domina un bellugueig enorme. L'obra seva és conduïda en tot instant a una pressió elevada, dinàmicament observada, fortament interpretada i amb un to de majestat vinculada a tots els segments de la tela.

Així, té la particularitat d'eliminar el dubte. Juga amb un nombre de factors matemàtics que necessàriament porten al resultat del qual parlem. Si alguna vegada fallés, seria qüestió d'analitzar l'operació que ha permès això que per anomenar-ho d'alguna manera en diem el càlcul. Indubtablement es veuria que és una simple alteració i que reposant-se el planteig de la cosa es restablia la normalitat del final. Bosch-Roger, en l'exposició actual, ha tingut una cura extraordinària que no es produís l'alteració, i el resultat és el goig de la vibració emotiva que no cessa mai.

En general la pintura exposada és una proclamació de principis celebrada en un nucli que ja està d'acord amb tot el que es presenta per a aprovar. D'aquí ve que examinant tela per tela, hom té la sensació que perd el temps, tenint en compte que ens referim al fet de la crítica. Es com si de cop i volta volguéssim fer una revisió de la lírica de Josep Maria de Sagarra. Bosch-Roger és l'home expressiu que fa penetrar la pintura amb un calfred d'entusiasme, amb l'empenta exacta que el gran poeta té per a proporcionar de les seves paraules. Hi ha en l'obra de tots dos una indestructible base de fonamentació, de força tancada en tots els àmbits que exposen.

La impressió d'haver assolit un màximum de delícies en la degustació de l'obra, cenyida a les fórmules exclusives de cada art, es complementen entre els artistes i creiem estar en el cert si diem que en cas d'ésser possible una aliatge entre la poesia i la pintura, Bosch-Roger i Sagarra es trobaria al capdavall del camí fonent la seva producció en el mateix recipient d'on surt l'evocació emotiva de les seves labors.

* * *

Si Bosch-Roger dóna l'entusiasme quiet, Camps-Ribera el dóna estentori. Fa venir més ganes d'invitar a entrar a tothom i a exigir-los una opinió immediata.

El bodegó, el paisatge i la figura són temes habituals en ell. Tots són portats al mateix tren de fuga, d'impremeditació, d'improvisació, diríem, com a signe màxim.

Però no és la improvisació aquella que contreu els vicis que li són naturals, sinó la permesa a l'home que guarda alguna facultat genial en els replecs de la seva personalitat.

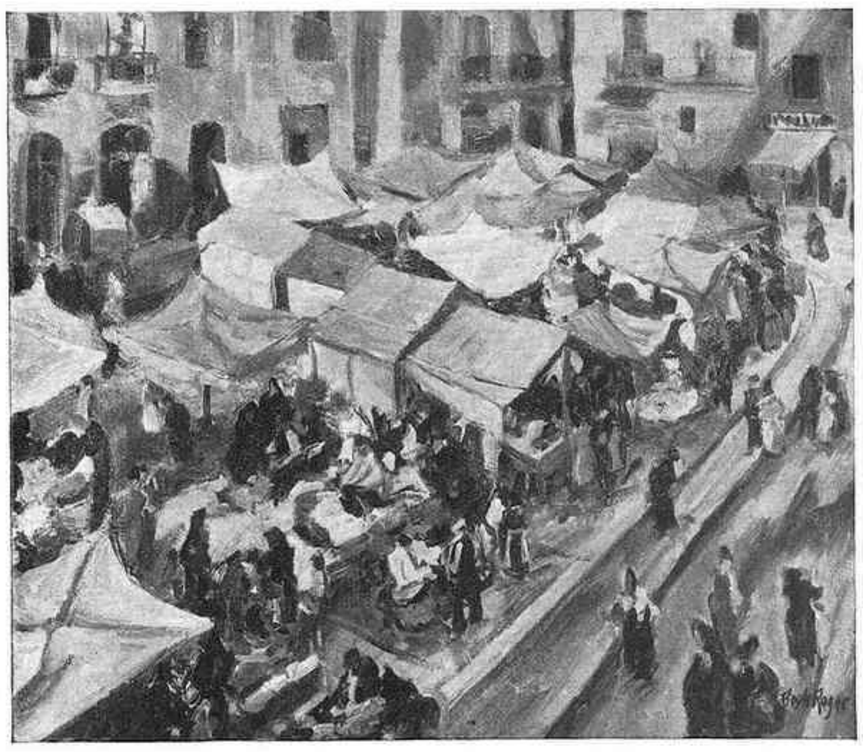

Bosch-Roger — Mercat a Tarragona

I Camps-Ribera, eminentment llatí, exhibeix una fúria ambiciosa, que ho abassega tot, que a tot arreu posa el trèmolo, la convicció, la fastuositat d'imaginació, la sensibilitat del turment espiritual.

Si es segueixen les petjades del pintor en molts instants de la creació, sembla que us apropeu a endevinar el resultat d'una propera obra. Però ve que Camps és superior a tots els pronòstics i en un moment canvia el sistema pressentit i es mostra pletòric de solucions ràpides, riquíssim en el policromisme, impossible de seguir en el seu pas vertiginós.

En potència, Camps, posseeix una fina hiperestèsia. La seva capa de lluita, que no és precisament la que retrata el seu esperit, és producte d'una variant de l'execució. En el curs de plasmar actituds pictòriques estàtiques o dinàmiques, apareix la turbonada, l'atropell de les facultats, i en aquest estat és que s'endevina que Camps produeix ell tot sol, allunyat de la pau botticellesca, de la serenor rafaelita, de la monofàsica actitud de Renoir.

Es un pintor que posa en moviment aquest seu univers pictòric i que treballa aferrat a la seva personalitat que té un nord nonellià i un límit que s'acosta i se'n va segons la predisposició d'allò que en Camps té un valor tan considerable: *el moment*. Es parla molt de la no existència d'una disciplina. Se'n parla en un to que encomana un desig de castigar-lo com es castiga un futbolista que en vigílies d'un gran matx malgasta forces físiques.

Això és un mal. Però és un mal que porta en si mateix l'antídot. Només és qüestió de creure que Camps farà bondat i de pensar que si ara és on és, després molt fàcilment assolirà aquella fita per la qual sospira un dels nostres crítics que l'acompanya en el catàleg de l'exposició de la Sala Parés.

ENRIC F. GUAL

nom registrat

raspalls per a tots els usos

articles de neteja—objectes per a presents

rambla catalunya, 40

PROJECTOR

Honoré Daumier

Les dues exposicions Daumier — una de pintures a l'Orangerie, una altra de gravats a la Biblioteca Nacional — que ara es celebren a París, han tingut un ressò més important per raó dels darrers esdeveniments. Les caricatures del comentarista sense pietat de la vida política i social de la monarquia de juliol i de la II República han resultat aplicables a tot un aspecte, vastíssim, de la vida política i social francesa d'aquests darrers temps, sembrada d'escàndols al fons dels quals encara no s'ha arribat. Fins la cèlebre estampa de *La rue Transnonain*, inspirada en un episodi de la insurrecció d'abril de 1834, ha pogut ésser retreta a propòsit dels fets del 6 del mes passat a la plaça de la Concòrdia.

Daumier — Don Quixot i la mula morta

La doble exposició, des d'un altre punt de vista ha tingut l'interès de permetre una constatació: que és molt millor el Daumier de les estampes que no pas el Daumier de les teles. Potser perquè, com diu Fosca, «amb més de lleure per pintar, hauria après de deturar-se en el bon moment, hauria adquirit més seguretat, més llibertat».

Des de petit, Daumier s'entretenia gargotejant en tots els papers que li queien a les mans. El seu pare, vidrier d'ofici i admirador de Rousseau i de Delille, feia versos a estones perdudes i aquesta afició el portà a fer-se amb gent notable de l'època, com Alexandre Lenoir, administrador del Museu Reial, el qual recomanà que no fos contrariada la vocació del jove Honoré, aleshores dependent de llibreria. Per tal de conciliar la vocació amb la necessitat de guanyar-se la vida, entrà de dibuixant en una litografia. Al cap de poc temps ja en publicava d'originals en *La Caricature*, on escrivia un tal Alexandre de B..., que no era altre sinó el mateix Balzac, el qual exclamà davant les obres del seu homònim:

—Aquest xicot té Miquel Angel dintre la pell!

Un dibuix contra la monarquia de juliol li costà sis mesos de presó. En sortí, deia ell, «madurat de cor i d'esperit», però igualment republicà. El republicanisme era en Daumier una cosa consubstancial, temperamental, en la qual no tenia gran cosa a veure la reflexió. Ni aquests mesos de presó ni res no serviren per a atenuar la seva crítica implacable. «Gran en la pintura del petit, en ell l'*anècdota* esdevé de seguida *drama*», diu Claude Roger-Marx en el prefaci de l'exposició de l'Orangerie.

«No hi ha cap home que jo estimi i admiri més que vós», li digué Delacroix, i igualment eren amics seus Daubigny, Michelet, Balzac, Banville, Baudelaire, Corot.

Aquest darrer li donà, quan arribaren els mals temps, una delicada prova d'atenció.

Daumier s'havia tornat cec. No podent treballar, no havent estalviat gens, amenaçat pels agutzils, que tantes caricatures feroces li havien inspirat, anava a caure en la més negra misèria. El dia de Sant Honorat, va rebre aquesta lletra:

«Mon vell camarada: — Tenia, a Valmondois, prop de l'Isle-Adam, una caseta de la qual no sé què fer. Se m'ha acudit d'oferir-te-la i, com que he trobat la idea bona, he anat a fer-la registrar a casa del notari. — No és per tu que ho faig això, sinó per empipar el teu propietari. Teu — *Corot*.»

Quan es trobaren els dos amics, Daumier abraçà Corot plorant:

—Ah, Corot! — exclamà — ets l'únic home de qui puc acceptar un favor així sense humiliació!

En aquesta caseta de Valmondois morí burgesament en 1879, septuagenari, en comptes de finar a l'hospital.

Com a mostra del seu caràcter citem una anècdota cèlebre. Daubigny li presentà un marxant americà que s'havia fixat en una obra seva. «Demana-li cinc mil francs», li havia dit. L'americà va anar al taller de Daumier, i no regatejà gens. Després, adonant-se d'una altra obra que li interessava, preguntà a Daumier:

—I aquesta tela, quin preu té?

—Sis-cents francs — digué l'artista, sobtat.

—No la vull — féu el marxant —. Només venc quadros cars.

AL MARGE D'UN CENTENARI

Un art que ha decaigut

Sense cap esclat, s'ha esdevingut el centenari de la mort d'Alois Senefelder, l'inventor de la litografia. Només en alguna revista alemanya hom li ha dedicat un record; però, en general, malgrat la voga de les commemoracions, que arriba fins a tenir en compte els quarts de segle, ha passat desapercebuda aquesta data, tot i que la importància del fet ho mereixia. Cal recordar que el segle passat fou, per dir-ho així, el segle de la litografia, procediment que comptà amb el favor dels artistes, entre els quals no mancaren els catalans.

Senefelder era un mediocre autor dramàtic que volia de totes passades publicar les seves produccions i, mancat de diners, s'enginyava a trobar manera d'imprimir-se-les ell. Fou fent provatures que, per atzar, descobrí la litografia, a darreries del segle XVIII. El procediment s'escampà amb més o menys fortuna per Alemanya primer, i després per tot Europa.

Tot just començaven a Alemanya les aplicacions i l'explotació de la litografia, que un català s'hi fixava. Aquest català era Carles de Gimbernat, que es trobava a Munic en missió científica i hi publicava, en 1807, un *Manual del soldado español en Alemania*, ilustrat amb un mapa i una vinyeta reproduïts litogràficament, per a ús de les tropes del marquès de la Romana. Gimbernat havia donat compte de la nova invenció, per escrit, al govern espanyol, el qual no semblà fer-ne massa cas. Després, la guerra de la Independència no permeté, segurament, que la litografia arrelés.

Però tot just acababa la guerra, en 1819, Antoni Brusi i Mirabent obria a Barcelona un taller de litografia, que començava a produir l'any següent, amb el concurs científic de Francesc Salvà i tenint un francès, Vuillaume, com a dibuixant. En 1821 moria Brusi en una epidèmia, i la casa seguia amb el nom de Vídua i Fills d'Antoni Brusi.

Mentrestant, Goya ja s'havia adonat de la litografia i s'hi dedicava, i Ferran VII feia venir material i tècnics de París i fundava en 1824 el Real Establecimiento Litográfico, amb tants privilegis que els altres litògrafs no podien produir estampes més grans que una quartilla. Així i tot, a Barcelona, pels volts de 1825, s'instal·lava la litografia Monfort, al carrer de Mercaders, a la casa dels Padellàs.

A la mort de Ferran VII, esdevingué lliure l'exercici de la litografia i començaren a fundar-se'n tallers una mica pertot. Recordem entre els primers el de Celestí Verdaguer. Recordem que en 1839 Francesc X. Parcerisa s'associà amb Pau Ferrer per a publicar els *Recuerdos y bellezas de España*, amb litografies del primer. Recordem també, més posterior, el taller de Nicolau Miralles, especialitzat en el cromo litogràfic, amb l'artista Pere Serrallonga.

Enlloc com a França la litografia no comptà amb el concurs d'artistes notables que s'hi dedicaren: Gavarni, Devéria, Daumier, Vernet, etc., etc. I entre nosaltres també el procediment fou rebut amb favor. Simó Gómez, Martí i Alsina, Tomàs Padró, els germans Jaume i Josep Serra i Gibert, foren conreadors d'aquest art. I no oblidem sobretot Eusebi Planas, que durant trenta anys es lliurà a una producció intensíssima, escampada en les novelles més oblidades, però aleshores més populars i de més èxit.

Alois Senefelder

Després, ací i fora d'ací, la litografia ha seguit florint, però amb caràcter més industrial que no pas artístic, tant que es pot dir que aquest a penes existeix. Els artistes no dibuixen ja sobre la calissa litogràfica. Potser només en edicions franceses de bibliòfil veiem, contemporàniament, litografies originals dels grans i dels mitjans noms de l'art dels nostres dies. Entre nosaltres, a penes podem citar altra cosa que les edicions d'alta bibliofília de *La Cometa*, del magnífic editor barceloní Gustau Gili, on s'hagi volgut reivindicar un procediment que és una llàstima que sigui desconegut pels artistes.

C.

Una litografia a París en 1818 (litografia de C. Vernet)

CAMISERIA FITÓ BARCELONA

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

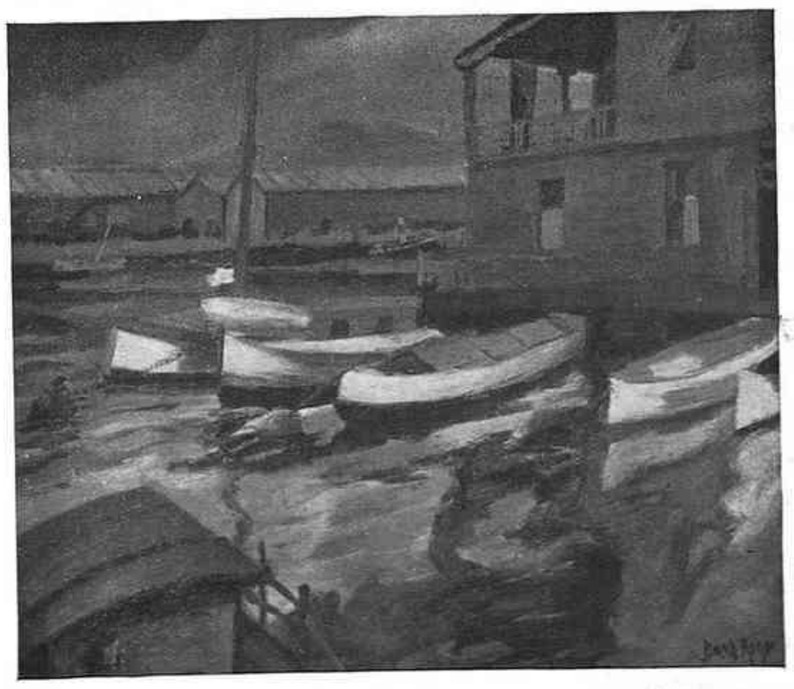

Exposició BOSCH-ROGER
Oberta fins al 6 d'abril de 1934
LA PINACOTECA

(c) Ministerio de Cultura 2006

MUSICA I RADIO

Un prec justificat

No es comprèn, si no és per l'absurda rivalitat que al nostre país hi ha entre la premsa i la ràdio, com no s'ha fet una gran campanya per a crear un estat d'opinió davant del projecte de llei elaborat pel Ministeri de Comunicacions per a la reglamentació de la difusió. Es tracta d'un assumpte d'un interès general gran, però que sobretot afecta particularment tots els mitjans de difusió de la paraula escrita i radiada i totes les manifestacions de la publicitat.

Unicament Ràdio Associació ha palesat ací interès a salvar la radiodifusió catalana abans que definitivament resti absorbida per l'engranatge burocràtic de l'Estat, convertint-se, sense cap profit per als radioients de Catalunya, en la seva millor font d'ingressos. Amb les taxes que es fixen en el quadre de l'article 4.t del citat projecte de llei, hi ha ingressos a satisfer per part dels usuaris de diverses classes d'aparells i un impost del 5 per 100 del valor en venda dels aparells, vàlvules i altaveus, i com que és precisament ací on hi ha més radioients i on és més important el volum de les transaccions comercials, serem nosaltres els qui, tot gaudint-nos només d'una migrada instal·lació, més contribuirem al sosteniment de la xarxa general, de la qual treurem ben poc profit.

La junta directiva de Ràdio Associació s'ha decidit a concretar, en un document lliurat al president de la Generalitat, tots els avantatges morals i materials que per a la Generalitat podria reportar l'establiment immediat d'un servei propi, que s'ofereix a organitzar seguint els precedents i l'autoritat que cal reconèixer als elements que la componen i que des de la primera emissora, en 1924, tant han fet per la ràdio al nostre país. De primer i com a mida d'urgència, es demana que s'emprenguin les gestions per a obtenir el traspàs dels serveis que són reconeguts a Catalunya, és a dir, l'execució de la legislació que estableixi l'Estat sobre radiodifusió. Aquest document comença recordant-ne un altre que la mateixa entitat va presentar en 1931 en el qual s'exposava la situació de la ràdio al nostre país i els mitjans que es creien necessaris per a millorar-la, i ja aleshores reclamava per a la Generalitat aquest servei, fent esment dels mitjans econòmics que amb una bona administració serien suficients per a mantenir una emissora de 50 Kw. de potència. I cal insistir molt sobre el que representa precisament el fet de poder controlar l'emissió, puix de la lectura feta per sobre del projecte de llei aprovat en el Consell de Ministres del 2 de febrer d'enguany, es veu de seguida la intenció que hi ha d'anar al règim de concessió, i això pot fer anar per terra tots els propòsits més ben orientats. Ens atreviríem a dir que més importants que les característiques tècniques que puguin no assolir les emissores, per bé que siguin de gran potència, encara ho és més garantir el bon servei, i avui més que allò és difícil trobar una bona administració i una bona gerència. El que cal és comptar també amb una direcció artística suficient i capacitada i tenir a la mà els mitjans per a poder portar endavant les millors iniciatives. Una dada interessant que extreiem d'aquest document, ens informa que durant l'any darrer, les espeses de Ràdio Associació han estat prop de 900.000 pessetes, és a dir, de més de dues mil pessetes per dia d'emissió, i tot això amb una emissora d'una potència de 3 Kw. Cal meditar molt això de les emissores de gran potència i fer un recompte dels mitjans disponibles per a servir-se d'elles.

Aquest document acaba amb l'afirmació que Ràdio Associació està construint una nova estació emissora que pot ésser ampliada fins a 50 Kw., construïda amb materials del país. Ofereix, a canvi del permís d'instal·lació d'una emissora fins a 20 Kw., fer-ne cessió a la Generalitat, la qual, després d'amortitzades les quantitats esmerçades, se n'incautarà a profit del seu pressupost de Cultura.

No hi ha dubte que a hores d'ara i desproveïts com estem d'un pla amb mires a l'interès de Catalunya en matèria de radiodifusió, cal guanyar temps i acollir la iniciativa de Ràdio Associació, si no es vol que, en aquesta com en altres matèries, continuem essent servits a tall de «província».

J. G.

UNA NOVA CIÈNCIA; LA MUSICOLOGIA COMPARADA

En les fonts de la música

La musicologia comparada s'ocupa de les manifestacions dels pobles extra-europeus qualsevol que sigui llur grau de cultura. Sols petja el terreny europeu en els indrets on, lluny de les formes específicament occidentals de la vida musical, es conserven encara restes prehistòriques íntimament emparentades amb les no europees. El seu nom de musicologia comparada es pot prestar a l'equívoc. Però en realitat la seva «comparació» no va més ençà ni més enllà que qualsevol altra ciència: la seva funció primordial és la de posar en relleu les línies principals d'un desenrotllament que parteix dels orígens de la vida i que arriba fins a les planúries de la nostra civilització enmig de les quals sorgeixen les cimes enlairades de la música europea moderna. D'aquesta manera la musicologia comparada s'ha transformat en història de la música, però no una història de la música que no comença fins a partir dels grecs, i que no té, com tantes altres, la pretensió d'estudiar i compendre un arbre sense conèixer-ne els arrels.

Amb això, la musicologia comparada es situa al centre del nostre interès científic. Avui ja no és possible de demanar, malgrat trobar-nos enmig d'una crisi sense parió, si ens poden interessar els cants dels indígenes de la Insulíndia en la nostra lluita per al futur de la nostra pròpia música, o preguntar-nos si, per ventura, el coneixement de l'aldarull eixordador de les orgies negres o dels himnes sagrats dels bramans hindús no pot significar per a nosaltres altra cosa que una matèria científica eixuta, completament al marge del nostre propi camí o del nostre destí.

En efecte; les múltiples manifestacions de la vida humana que com una meravellosa catifa multicolor despleguen damunt de tots els continents, no són altra cosa que romanalles d'una evolució que han seguit els nostres propis antecessors. Les condicions primitives dels vedes de Ceilan i dels kubus de Sumatra, la vida nòmada i simple dels caçadors pell-roges i dels pastors de la Sibèria, la cultura primitiva dels antics malais, totes aquestes formes vivien l'una al costat de l'altra en l'Europa prehistòrica. No pas gaire diferent dels vedes han degut cantar un dia els nostres antecessors europeus: la sang de l'Orient circula encara per les venes de la música occidental.

Es precisament en plena crisi actual quan aquest passat llunyà es projecta sobre el cercle dels interessos immediats dels nostres dies. En la discussió oberta a l'entorn del valor o del no valor de la música actual, es presenta ben sovint la qüestió de saber a quin preu ha calgut pagar l'alt nivell aconseguit pel segle XIX i com, lluny de la vida quotidiana, ha estat possible bastir aquest edifici miraculós d'obres mestres del segle darrer. Però el segle XIX és lluny ja i les obres mestres han cessat de produir-se. L'abisme entre el creador i l'auditor ha esdevingut infranquejable; el darrer lligam entre el sòl nutritiu i la planta sembla desfet per a sempre. L'aldarull en el qual gairebé no és possible de distingir les xarangues de les avantguardes dels tocs a retirada, empenyen l'ésser contemplatiu a isolar-se en un pujol tranquil, a l'entorn del qual es trenquen les ones i des d'on s'albira bellament el camí recorregut.

La producció musical que constitueix la matèria de la musicologia comparada pertany a aquesta època històrica en la qual cap so no és emès sense una obligació interior, aquests dies en què la música és encara l'expressió col·lectiva dels sentiments i de les nocions de cada individu en particular. La musicologia comparada no pot pas revelar obres gegantines que com les cimes dels Alps s'elevin nevades, voltades de núvols en l'espai; però pot, tanmateix, revelar amables cadenes de muntanyes fèrtils voltades de planes habitades pels homes i que els pertanyen estretament. I ens revela encara que la música no es limita a una sola forma, que s'entrellaça amb la pròpia manera de sentir i d'actuar dels homes més que cap altra de llurs manifestacions, i que és diversa i infinita com la vida mateixa.

CURT SACHS

La dansa de la mort (s. XV). (De la «Història mundial de la dansa», de Sachs)

Vida musical a Barcelona

L'Orfeó Català ha cantat Bach. Tota una vetllada fou dedicada exclusivament a una audició d'obres del gran *Kantor* de Sant Tomàs. L'execució de la seva música ha arribat avui dia a ésser una cosa problemàtica i de les més discutides. Milers de pàgines, i gruixuts volums han estat escrits per a revelar-nos el misteri de la forma i els darrers secrets de les intencions del gran geni del segle del barroc. No es cregui, però, que aquest treball ha estat inútil. Es molt important de conèixer, a través de les investigacions científiques, la manera com es degué cantar aquesta música al temps del seu creador. Es molt útil de tenir, gràcies a indicacions precises, una idea general de l'estil de l'execució, del so real dels instruments, de la funció social i religiosa d'aquesta música. Però ens sentim massa atrets a l'objectivitat en l'art per fer-nos ilusions sobre la possibilitat de fer ressuscitar una d'aquestes obres tal com han ressonat sota les voltes austeres de la famosa església de Leipsic. A despit de tots els esforços, avui dia encara no sabem res sobre la forma com les obres de Bach han estat realment executades.

Hem de confessar que eren precisament d'aquest estil les reflexions que ens acompanyaven l'altre dia en fer cap al Festival Bach de l'Orfeó Català. Però bastaren els primers compassos de la famosa cantata *Desperteu! diu la veu forta,* per portar-nos lluny de tota preocupació intellectual. No férem més que escoltar i participar en aquest misteri emocionant i impressionant que ens oferia aquesta bella sessió de l'Associació de Música «da Camera». I de mica en mica ens anava envaint un astorament profund en observar com una execució genial que no seguia més que l'instint del músic sense preocupar-se massa del que està escrit en els llibres, sabia realitzar tot el que les investigacions científiques demanen de molt de temps ençà: una lentitud imponent dels temes i dels corals; una lucidesa absoluta de la polifonia tan sovint complicada; un bell equilibri entre els solistes — instruments i veus — i el *tutti*. Mai, ni àdhuc en els països germànics, no ens havia estat possible d'escoltar una execució en la qual la perfecció del conjunt rivalitzés amb la perfecció del detall. Mai potser com fins ara no ens sembla haver oït el cant de l'oboè tan pur i tan planyívol, ni el coral luterà amb una suggestió tan directa com aquesta vegada, a les vores de la Mediterrània. El Festival Bach de l'Orfeó Català ha estat una de les sensacions de la temporada. Després d'aquest concert es comprenen les raons per les quals l'Orfeó Català és tan parc a presentar-se al públic. Un grau similar de perfecció sols és possible a costa d'un treball assidu i lent de preparació, cosa que no permet l'Orfeó de malgastar les seves forces precioses massa sovint. Aquest resultat meravellós es deu enterament a la meravellosa musicalitat del poble català i al seu fundador i director actual, a Lluís Millet, el genial intèrpret i el gran educador de les masses corals.

O. M.

Notes de música

Música futurista

Marinetti prou vol revolucionar-ho tot, però per ara els seus manifestos — i fa més de vint anys que en llença — només són acollits a títol de curiositat. Si el futurisme literari i el pictòric que s'empescà abans de la guerra, feren alguns adeptes per a passar de moda ben de pressa, els revolucionarismes de Marinetti aplicats a la moda i a la cuina no han estat sinó *boutades* sense endemà, tan aviat proclamats com oblidats.

L'home, però, es veu que no vol resignar-se a fer pacíficament d'acadèmic i de tant en tant procura, amb una pallassada o altra, que es torni a parlar d'ell.

Ara, amb Aldo Giuntini, ha fet un manifest propugnant la creació de la nova aeromúsica futurista, la llei de la qual és la «síntesi-brevetat més enllà de les músiques» (sic).

Després de condemnar la música per la música, la imitació de la música clàssica, la utilització dels cants populars i dels poemes, etc., etc., Marinetti i Giuntini diuen:

«La música futurista, expressió sintètica del gran dinamisme econòmic, eròtic, heroic, aviador i mecànic, serà una música curativa.

»Tindrem els tipus següents de síntesis que totes ens portaran a viure d'una manera sana en velocitat, a volar i a vèncer la més gran guerra de demà:

»El bloc sonor dels sentiments. L'esclat decisiu. L'acord espaial. La interrogació bruelant. La decisió enquadrada de notes. La regularitat del motor aeri. El capritx del motor aeri. La compenetració de notes alegres. El triangle dels cants suspesos a mil metres. L'ascensió musical. El fresc ventall de les notes sobre la mar. La simultaneïtat aèria dels acords. L'expressió antihumana i antiimpressionista de les forces de la naturalesa. L'acoblament dels ecos.

»Músics italians, sigueu futuristes, tingueu cura de les ànimes dels vostres oients i rejoveniu-les amb síntesis musicals ràpides (que no durin més d'un minut), excitant de manera fulgurant l'orgull optimista i actiu de viure en aquesta gran Itàlia mussoliniana que des d'ara va al cap d'aquest segle de la màquina.»

—Prova d'oblidar dues dones...

(New York American)

—Simon, desperta't i vés-te'n al llit!

(New York American)

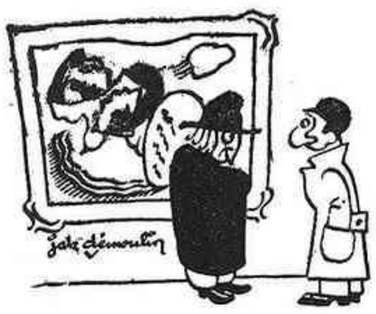

COMPETENCIA

—Què critiqueu, si no sabeu ni agafar el llapis!

—Tampoc he post mai ous, i sé quan una truita és bona.

(Vendémiaire, París)

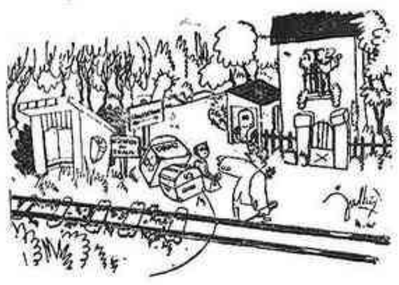

FERROCARRIL DE VIA ESTRETA

—I passa amb regularitat aquest tren?

—Sí, un cop per setmana, però no té dia fix.

(L'Intransigeant, París)

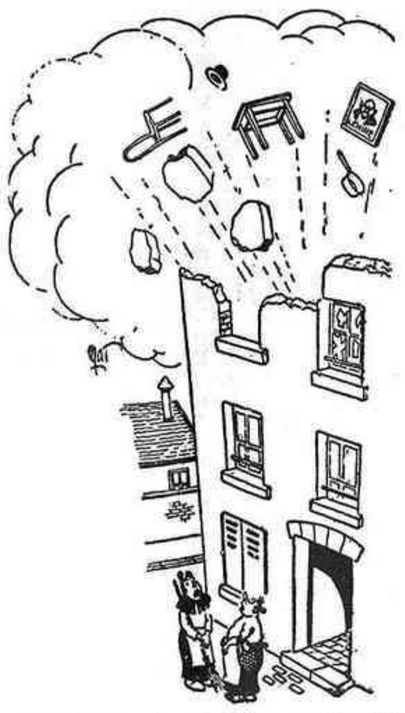

—Té, l'anarquista del tercer que torna a obrir una llauna de conserves!

(Ric et Rac, París)

—Es una noia admirable. No solament toca el violoncel, sinó que fa unes aquarelles espaterrants i ha guanyat campionats de natació.

—Així, si ell sap una mica de cuinar, serà un matrimoni ideal.

(London Opinion)

—Quina barra! Mirar com em vesteixo!

—Ai, perdoni; em creia que es despullava!

—I en el teu passat, suposo que no hi ha res que...

—Més val que t'ho digui d'un cop: he tingut una criatura.

—Oh, això no té importància. Jo volia dir si tenies algun avi jueu...

(Der Goetz von Berlichingen, Viena)

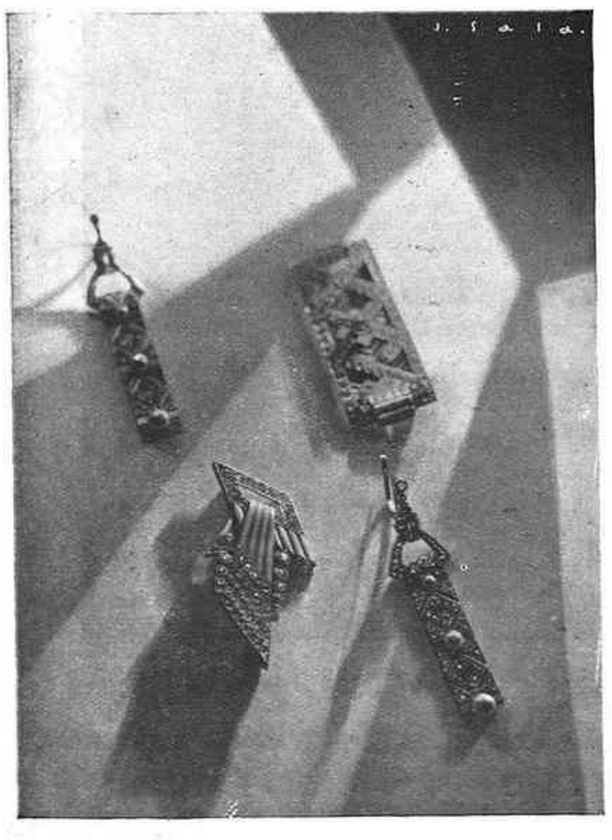

J. ROCA

JOIER

Passeig de Gràcia, 18

us ofereix

al costat de la joia de gran preu el joiell discret de gran to i d'execució impecable

HOTEL SEGUR
CLARIS, 8
SUBHASTA OFICIAL Tots els dies a les 6 tarda
Taxador Oficial - Subhastador Municipal
HOTEL SEGUR

IMPRESOS: COSTA
Nou de la Rambla, 45
BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006